Թ. ՏԱՐԻ 2826 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 30 ՄԱՐԳԱՅ 4385 6 ՅՈՒԼԻՍ 1893 4 ՄՈՒՀԱՐՐԻՄ 1311 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ Galata, Կ. Պոլիս

درعلیه غلطه ده آره‌سی غزته‌سی ادارهسنه

Direction du journal AREVELK Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան դրամական սուրհանդակ 150
» » Վեցամսեայ » » 75
» » Եռամսեայ » » 40
Օտար երկիրներէ Տարեկան դրամական 56
» » Վեցամսեայ » » 28
Ընդհանուր թուղթի վրայ մասնաւոր տարեկան Տարեկան համար. Ոսկի 2
Գաւառաց թղթատարի ծանրագին միտեանով Ղրուշ 50

Խմբագրութեանս ուղղուած նամակներ կամ ոչ գրաքիւն եղեալ առուներ,

Les annonces sont reçues AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 6/18 ՅՈՒԼԻՍ 1893

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

ԿՆՈՋ ԲԱԶԱՍԻՏՈՒԹԻՒՆ

Աբէ-Եալի ընթերցողաց ծանօթ է Օր. Քէյդ Մարսան, Սիպերիոյ բորոտներուն վրայ իւր դիւցազնական հոգածութեան գործերուն առթիւ, որք մի քանի ամիս առաջ հռչակեցան Լոնտոնի լրագրաց մէջ։ Այս Անգլուհին անցեալ շաբթու Փարիզ անցաւ, և Հավռէ շոգենաւ նստելով Միացեալ Նահանգներն ուղեւորեցաւ։ Անտի Խաղաղական Ովկիանոսի ճամբով Վլատիվոստոք և Սիպերիա պիտի երթայ, ուր արդէն գտնուած է, և իւր կատարած գործին վրայ պաշտօնական տեղեկագիր մը հետեւեալ նկարագիրը կընէ։

Եաքուզաք աշխարհի ամենէն ցուրտ տեղն է։ Տարւոյն ութ ամիսը միջին բարեխառնութիւնը զերոյէ 45 աստիճան վար է։ Հողը սառ կապած է ինչուան երեսուն ոտք խորութեամբ, և ահագին անտառներն ուրեալ երեւոյթ մը կը ներկայեն։ Ամառն ալ տաքն այն աստիճան անտանելի է որ բիւրաւոր ճանճեր և մժղուկներ օդը կ'ապականեն, կը տանջեն մարդերն ու կենդանիները, և մասնաւորապէս կը յարձակին բորոտներու վերքերուն վրայ, որք յաճախ այնքան տկարացած են որ չեն կրնար դէմ դնել և վանել զայնս։

Երբ հաստատուի թէ մարդ մը բորոտութենէ վարակուեր է, կը հանուի կը զրկուի իւրայնոց ընկերութենէն, և վտանգաւոր կենդանւոյ մը պէս հալածական կը վարի դէպ ի մինաւորիկ անտառ մը կամ ճահճախուռ վայրեր, ուր կենդանւոյն մահանալու կը դատապարտի։ Դիւէ խեղճը թէ իւր ախտ անբուժելի է և մարդկային ընկերութեան քով իւր վերադարձ անկարելի է։ Ով օր ըլլայ զոհն, հայր, մայր, մանչ կամ աղջիկ, որչափ ևս կեանքով ու կորովով լեցուն ըլլայ տակաւին, քանի որ ախտին առաջին նշանը երեւցած են իւր վրայ, կ'արտաքսուի անգութաբար։ Միակ պատսպարանը զոր անդ կը գտնէ այն ահռելի առանձնութեան մէջ՝ զզուելի հիւղակ մ'է որուն տեղացիք Եաքուզաք կ'ըսեն (համեմատէ Եաքուդ թրքական բառին հետ, որուն հետ ցեղակցութիւն ունի Սիպիրիոյ թաթարական բարբառն) և ուր իրմէ առաջ ուրիշ բորոտ կամ սորուկ մը բնակած է արդէն։ Իւր առաջին գործ պէտք է ըլլայ խաչ մը անկել իւր անակին առջեւ, անցորդներուն ազդարարելու համար որ չմօտենան։

Օր. Քէյդ Մարսան ձեռնարկեց փնտռել անտառներու մէջ ցրուած այս դժբախտներ և հաւաքել զանոնք գաղութի մը մէջ ուր պատշաճ խնամք ընծայուին անոնց։ Այս աղջիկ միսմինակ ճամբայ ելաւ, տեղացիներէ կարաւան մը տանելով իրեն հետ, ուտելեաց և դեղորէից փոխադրութեան համար։ Օր. Մարսան շնորհալի, բարեկիրթ և ազնիւ աղջիկ մ'է։ Կրնար իւր հայրենիքին մէջ հանդիստ ապրիլ։ Բայց ինքզինք այս մարդասիրական ձեռնարկին նուիրած է։ Խաղաղականի բորոտներուն մէջ գործող անուանի Հ. Տամիէնի պէս, իւր անձն ու կեանքը կը զոհէ՝ մարդկութեան այն ամենէն եղկելի հատուածին դառն կացութեան փոփոխման, եթէ ոչ բարեւաւութեան։ Օր. Մարսանի վրայ արդէն խօսեցանք երբ՝ մի քանի ամիս առաջ Պ. Սթէա անոր կենդանագիրն և կենսագրութիւնն հրատարակեց իւր Review of Reviews հանդէսին մէջ։ Եւ այս օրերս Տիկին Մարի Տոռնսառ անոր պատկերն հրատարակած է Vie Contemporaineի մէջ, ներքողալից յօդուածով մը։

Իւր առաջին այցելութեան առթիւ Օր. Մարսան իւր գործը գնահատելի յաջողութեամբ յառաջ տարաւ, անվհատ և անկուն։ Զմեռը բալիքով ճամբորդեց, ամառը ոտքով, առանց զոպանակի (էոսդէ) կառքով մը, որոյ ելեւէջք ճամբայներէ զուրկ այս վայրի երկիրներու մէջ ճշմարիտ տանջանք մ'էին։ Մտաւ հիւղակներուն մէջ ուր՝ ճճիներով և մսխով ծանրաբեռնեալ մինոլորտի մը մէջ՝ կը մեռնէին բորոտներու ամբողջ ընտանիքներ։ Քաջասիրտ Անգլուհին քանիցս մարեցաւ խոնջէնքէն ու տառապանքէն։ Երբ ինքզինք գտնէր, եռ դառնալու համար իրեն չայլայուած խորհուրդներն ի բաց կը վանէր։ Անգամ մը, ձիու վրայ կենալու ոյժը չմնալով, ինքզինք կապել տուաւ ձիուն, և շարունակեց ահռելի ուղեւորութիւնը։ Բայց չատ չանցած կանգ առնուլ պէտք եղաւ։ Այս սոսկալի կեանք, սնունդէ և մաքուր ջուրէ այս յարատեւ զրկում յաղթահարեցին իւր տոկուն կազմուածքն։ Հիւանդացած փոխադրեցաւ Եաքուզաք։ Ինքն իսկ կ'ըսէ թէ «Եաքուզաք դարձայ իբրեւ զինուոր մը որ վիրաւորուած կը դառնայ ճակատամարտէն»։ Զբաղեցաւ գրքամ հաւաքելու՝ բորոտներու հիւանդանոցի մը կառուցման համար։ Զարեւիչը վեհանձնաբար 20,000 ֆր. տարագրեցաւ, և գիւ ուրեան քոյրեր յանձնառու եղան ապագայ հիւանդանոցին մէջ բորոտներ դարմանելու։

Օր. Մարսան ինքն հետեւեալ կերպիւ նկարագրած է վշտալի տեսարանները մին որուն անձամբ ներկայ դտնուած էր։

«Ե՜ոդդ մը մտայ ուր կային հինգ բորոտներ, որք իրենք զիրենք պատսպարելու համար քանի մը ցնցոտիներ և խոտ միայն ունէին։ Մինչ անոնց մէջ նստած կը դիտէի, տեսայ որ ճանճեր կը չարչրկէին անոնց վէրքերն, և խեղճերն իրենց զգացած ցաւէն կը դալարուէին։ Ե՜ոդդային շուրջ կը նշմարեի արջերու հեաքեր և կը զարմանայի որ այս թշուառներ, իրենց կրած ահռելի տանջանքէն օր առաջ ազատելու համար, իրենք զիրենք չէին նետեր այն ամեհի գազաններու ակռայներուն տակ։ Ուրիշ հիւղակի մը մէջ, ուր մէկ մարդ անգամ չէր կրնար պարարուիլ, գտայ այր մը, կին մը և տղայ մը՝ գրեթէ մերկ։ Մարդն ողջ առողջ էր, և վսեմ անձնուիրութեամբ, քանի տարիէ հետէ կը հաղորդակցէր իւր բորոտ կնոջ սոսկալի վիճակին և հոր օրինակին հետեւած էր տղայն երկուքը մեկէն խեղճ կինն սփոփել կը ջանային։ Այս բարոյական դեղեցկութիւն, այս վսեմ օրինակն անձնազոհութեան, սիրտ զավայնող միակ պարապային էր նիւթական այս քառմեկի տգեղութեանց մէջտեղ։ Այն տեղւոյն մօտ կ'սպրէին (եթէ ապրիլ է այս) ծննդաբերութենէ նոր ազատած կին մը և անտառին մէջ ծնած երկու տղայք, ցայն վայր քաջողջ, բայց և այնպէս աբորթեալ այս կողմեր, հակառակ վերահսկող բժշկին պատուիրանաց։»

Եւ գիտէք ինչ է Օր. Մարսանի նպատակը։ Հիմա Քամչաթքա կերթայ, ուր ուրիշ բորոտներ կարօտ են իւր խնամոյ։ Ապա պիտի դառնայ Եաքուզաք։ «Ես չեմ ինդրեր համակրանք այն տառապանաց համար զոր կամովին կրած եմ, ոչ ալ ներքոյ՝ մասամբ կատարուած գործին համար։ Թող ամէն բան ընծայուի այն եղկելիներուն որոց ծառայել կեաս նպատակի դրած եմ ինձ։ Այս է իմ մեծագոյն և սիրելագոյն բաղձանքս։»

Կարդալով նկարագրութիւնն քաջասիրտ Անգլուհւոյն քրիստոնէական մարդասիրութեան, ինչպէս չյիշել թէ բորոտներու, ուրուկներու և զանազան կարգի արկածեալներու և ցաւագարներու վրայ այսպիսի հոգածութիւն միշտ զուլուած փառաւորուած է քրիստոնեայ եկեղեցւոյ Հայրց կողմէ։ Մի՛ թէ դարուն մանաւանդ երբ աւելի մեծ էր թիւն այնպիսի թշուառներու՝ ոչ ապաքէն կը յիշուին առաքինի անձնաւորութեանց գովելի գործեր՝ այնպիսեաց օգնութեան հասնելու։ Մեր եկեղեցական տոհմագրութեան մէջ ևս գովեսաւոր չի՛ յիշուիր միմէ Սուրբ Հայրապետ մը՝ Մեծն Ներսէս՝ իւր հիմնած Ուրխանոցներով։

ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ վրայ ժամանակագրական ընդհանուր տեսութիւն մը՝ իւր ծնունդէն մինչև ցայսօր՝ անշուշտ չահեկան նիւթ մ'է, և դանազան գրիչներ պարբերաբար փորձած են այսպիսի աշխատութիւն մը ի գլուխ հանել։ Անոնց մէջ գործն ամենէն աւելի հիմնովին ըմբռնած և ամենէն աւելի համբերութեամբ և յաջողութեամբ յառաջ տարած է Հ. Գրիգոր Վ. Գալէմքեարեան Մխիթարեան Ուխտէն, իւր հանրածանօթ աշխատասիրութեամբ զոր մաս առ մաս վայելեցին՝ 1887—90 տարիներուն մէջ՝ ընթերցողք Հանդէս Ամսօրեայ պատուական հանդէսին վրայ։ Նայի՛ Հ. Գալէմքեարեան իւր երկը գրքի մը ձեւով ի լոյս ընծայած ըլլալով, պատիւ ըրեր է օրինակ մ'ալ մեզ զրկելու։ Աչքէ անցուցինք, արդէն կարդացած ըլլալով Հանդէսին մէջ, և տարակոյս չունինք որ ամեն բանասէրք և ուսումնասէրք գոհ պիտի մնան, մանաւանդ որ հմուտ և երկայնամիտ երկասիրողը փոյթ տարեր է թերի կէտերը ու պակասներ հրատարակութեան այս նոր ձեւոյն մէջ ամբողջացնելու։ Լրագրութիւնն, որքան ևս վաղանցիկ դործ, մտքի արտայայտութեան ձեւերէն մէկն է, և ո՛ և իցէ տարրի մը իմացական տոհմագրութեան մէջ իրեն սեփական տեղ մը կը գրաւէ։ Հին լրագրերը ճանչելով, քաղդատութեան եղը մը կռնենանք մոռացելու և աշխատելու նախորդ և արդի ձեւերուն մէջ։ Նոյն իսկ լեզուի կազմութեան տեսակէտով, հայ լրագրութեան անցեալին վրայ ժամանակագրական մանրամասն հետազօտութիւն մը թանկագին նշանակութիւն պէտք է ունենայ։ Այս և յարակիք հայեցակէտերով, Գալէմքեարեան Հօր երկասիրութիւնը չափազանց համառօտ է, բայց մեծ է իւր արժանիքը երբ աչքի առջեւ բերենք նոյն չաւղի մէջ ցայս վայր առնուած քայլերն և եղած ձեռնարկներն։ Հեղինակն իւր նիւթը բաժներ է երեք շրջաններու, ի սկզբանէ հայ լրագրութեան մինչեւ 1840, 1840էն մինչեւ 1860 և 1860է մինչեւ մեր օրերը(*)։ Ներկայ հատորիկին մէջ կը պարունակին նախորդ երկու շրջանք միայն։ Կը խոստանայ յառաջիկային հրատարակել Գ. շրջանին վրայ իւր հետազօտութեանց արդիւնքն, որոց չրայ պիտի աւելցնէ հայատառ տաճկաբարբառ լրագրաց վրայ տեսութիւն մը, զորս չէր կրնար միւնոյն տոհմային-գրական շրջանակին մէջ ամփոփել և նոյն տեսակէտէն նկատել։ Պիտի գրէ նաև անդրադարձութիւն մը հայ լրագրութեան վրայ և ընդհանուր տեսութիւն արդի հայ լրագրաց վրայ։

Անցեալներն յիշեցինք թէ առաջիկայ 1894 տարին հայ լրագրութեան հարիւրամեակն է։ Զի տպագրեալ առաջին հայ թերթն՝ ԱԶԴԱՐԱՐ լոյս տեսած է ի Մարաս Հնդկաստանի 1794ին, գրաբար լեզուաւ։ Գալէմքեարեան Հայրն իւր հրատարակութեան սկիզբը դրած է անոր առաջին թերթին կնոջին զեղչեալ լուսանկար պատկերն։ Այն մատաղատ հարիւրամեկին առթիւ, գործը բացառիկ շահեկանութիւն եւ այժմէութիւն կը ստանայ։ Նոյն պատճառութեամբ, երկասիրողն իւր գործը կը ձօնէ հայ խմբագրութիւն, այս բառերով։— «ՍՈՒԹԻԻ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՑ ՅՈՐԵԼԵԱՆԻ ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՅԱՄԻՆ 1894 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 16/28 ՆՈՒԻՐԻ ՀԱՅ ԹՄԲԱԳՐԻՆԵՐՈՒՆ՝ ՀԵՂԻՆԱԿՆ։ Հանդէս Ամսօրեայի մէջ մաս առ մաս ըրած հրատարակութեան պակասները լեցնելու համար, Հ. Գալէմքեարեան ՈՒՂՂԵԼԻՐ ԵՒ ՅԱՒԵԼԻՐ խորագրով նոր մաս մը աւելցուցած է իւր գրքոյկին վրայ, 34 երեսէ։ Ամբողջ գրքոյկը փոքրաչափ 232 էջէ բաղկացեալ է։ Խնդակցելով վերապատուելի հեղինակին, կը յուսանք որ մինչեւ գալ տարի կարող կ'ըլլայ գործադրելու իւր խոստումն, այս կարեւոր հրատարակութեան մնացեալ մասն ևս ի լոյս ընծայելով։

(*)։—Նիւթոց հաւաքման մասին հեղինակին սատարած է Վիեննայի Մխիթարեանց ժրաջան և արդիւնաշատ գործակալ Հ. Եղիշէ վ. Գաֆթանեան։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳԱՐԵՐ։— Պ. Տիւբլիւ ընդունեց Պ. Լոզէի հրաժարականը, գոհացում տալու համար Պ. Բէդրալի, եկմտական նախարարին, որ արմատական հատուածին կը պատկանի։ Պ. Լոզէ եօթն տարիէ ի վեր պաշտօնի վրայ էր, զոր ազգուապէս կատարեց, և պէտք է յիշել թէ Փարիզի մէջ ոստիկանութեան վերատեսչի գործը շատ փափուկ և կարեւոր գործ մ'է։ Պ. Լոզէի տեղ ոստիկանութեան նախարար անուանեցաւ Պ. Լէբլն, որուն համար կ'ըսուի թէ կորովալի վարչական մարդ մ'է, երբեմն փաստաբան, և 1877էն ի վեր վարչական պաշտօններ վարած։ 47 տարու է։ Իւր առաջին պաշտօնն եղած է Բալիսի գեր-գաւառապետ։ 1885ին, իբրև Լենոռի գաւառապետ, արժանացաւ Պատուոյ Լեգէոնի ասպետութեան կարգին։ Յետոյ ոստիկանութեան պաշտօնատան ընդհ. քարտուղար անուանեցաւ, ծառայելով երեք վերատեսուչներու, Պ. Պ. Կռանեոն, Պուռժուա և Լոզէ, որուն կը յաջորդէ։ Ապա Լուառի գաւառապետ եղաւ։ Իւր ի Սենդ Էդիէն գտնուած պահուն էր որ տեղի ունեցաւ մահապարտ Ռավաշոլ չարագործին դիմատումը։ Սենդ-Էդիէնէն անցաւ ի Վերսայ, ուստից Փարիզ կը կոչուի։ Ֆրանքեւերմանական պատերազմին մէջ վիրաւորուած ըլլալով, զինուորական շքադրամով վարձատրուած է։ Իւր եղբայր Լիոնի բժշկական վարժարանին մէջ դասախօս է։

Ի ՓԱՐԻԶ, անցեալ շաբթուն գումարեցաւ Պերուիթ-Դամասկոս-Հօրանի երկաթուղւոյն ֆրանսական ընկերութեան բաժնետարց արտասովոր ժողովն, որ կարգ մը որոշումներ քննարկեց, որոց համեմատ կ'ընդունի կայսերական հրովարտակին համաձայն Դամասկոսէ մինչեւ Պիրէճիք երկաթուղի մը շինելու արտօնութիւնն 99 տարւոյ պայմանաժամով, յարակից երկրագործութիւններով։ Ընկերութեան դրամագլուխը կը վերածուի 15 միլիոն ֆր.ի, Օտմ. կառավարութեան հաւանութեան ենթարկուելու պայմանով, և նոր արտօնութեան համեմատ պէտք եղած փոփոխումներ կը մուծուին կանոնագրոյն մէջ։ Ընկերութիւնն արտօնատէր Պ. Մուգրանէ կ'ընդունի յիշեալ գիծը շինելու իրաւունքն, ըստ հրովարտակին։ 1,800,000 ֆր կ'որոշէ՝ իրաւունք տալոյ զանազան անձանց վճարելու յարակից ծախուց համար, այն գումարէն զատ որ պայմանագրով պիտի վճարուի արտօնատիրոջ։ Այս պայմանագրի մէջ պէտք եղած գումարը ճարելու համար Ընկերութիւնը փոխառութիւն մը ինքզինքու կ'արտօնէ իւր վարչական խորհուրդ։

Ի ՇԻՐԱԶԻ, անցեալ շաբթուն կրակ ծագեցաւ Արուեստահանդէսի յարակից մթերանոցներէն։ Միոյն մէջ, և 11 ջրհանկիրք և մի քանի արք և կանայք հրոյ ճարակ եղան և 40ներ ալ վիրաւորեցան։

—Այս կրակին պատճառաւ, Hercules անուն երկաթի գործարանն իւր վճարումները դադրեցուց, իւր հաշուեկիռը դատարանին ներկայելով, յորմէ կ'երեւի թէ 200,000 տոլար պարտք ունի, և թէպէտ 400,000 տոլար կը հաշուէ իւր դրամ, բայց անմիջական վճարման անկարող է։

ՀՆԴԱՍՏ.— Եւրոպեան երկիրք վարակեալ կը նկատեն զիրանսա և հսկողութեան կամ մաքրութեան կենթարկեն Ֆրանսայէն եկողները։ Մասքատի մէջ ևս նորէն սկսած է հնտախտը զոհեր ընել, որք առայժմ միւսներով կը համրուին։ Այլ ևս տարակոյս չկայ թէ հիւսիսային և արեւելեան Հնդկաստանի մէջ իրօք հնտախտի դէպքեր պատահած են։ Ռուսիոյ Բոտոլիա նահանգէն մտած է հնտախտ ի Հնդկաստան։

ԼՈՐԴ ՏԷՖԻՐԻՆ, Փարիզի դեսպանը, Ֆրանսական ոստանէն մեկնեցաւ հռչակաւոր Նորթընի ձերբակալումէն մի քանի օր առաջ, և Փարիզեան լրագրիք ոմանք կը գրեն թէ իւր մեկնումին առթիւ դեսպանն ըստ սովորութեան հրաժեշտ ողջոյնը չմատոյց Պ. Քասնոյի, ինչպէս Կրէլլայ երբ դեսպան մը երկարժամանակեայ արձակուրդով կը մեկնի։ Ասոի կը մակաբերուի թէ Լորտ Տէֆրին իւր Փարիզի պաշտօնէն գոհ չէ եղած, այն դէպքերու պատճառաւ որք ծագեցան իւր անուան շուրջ թէ ֆրանսական լրագրութեան և թէ ֆրանսական խորհրդարանին մէջ, և հաւանական է որ ալ չդառնայ Փարիզ։ Կը յիշուի թէ ի սկզբան Լորտ Տէֆրին ամբաստանեցաւ Անգլիայէն ի Փարիզ երեք միլիոն ֆր. բերելուն համար, լրագրական նպատակներով, ի նպաստ Երբեակ Նիզակակցութեան, և յետոյ գրուեցաւ թէ Նորթը անզլ. դեսպանատունէն ինչ ինչ թուղթեր ձեռք անցուցեր է, ևն։ Լրագիրք ոմանք կը գրեն թէ Լորտ Տէֆրին Փարիզ չպիտի դառնայ մինչև որ Պ. Վասինկթոնի յաջորդն իւր պաշտօնին գլուխը չանցնի Լոնտոնի մէջ։ Բայց Ռիւթեր կը հեռագրէ յուլիս 12ին թէ Լորտ Տէֆրին, իրեն դէմ ուղղեալ անհիմն քննադատութիւններէն զգաստալ, բոլորովին հրաժարած է Փարիզի դեսպանութենէն, և պիտի շատանայ «Հինգ Նաւահանգիստներու Պահապանի» պատուակալ պաշտօնով, զոր կը վարէ ի Տուլը (Անգլիա), պաշտօն զոր իրմէ առաջ Լորտ Տէրբի վարած է։

ՍԻԱՄ, ԾԻՐԱՆԱՑ, ԱՆԳԼԻԱ.

ԼՈՆՏՈՆ, 15 Ցե՜ւլիս։ — Պանկոքէ (Սիամ) կը հեռագրուի թէ Ֆրանսայի ծովակալ Իւմանի տուած հաւաստեաց հակառակ՝ Ֆրանսական երկու թնդանօթակրեր երէկ Մէնան գետէն ներս մտած են բռնի, մոռիկ չընկալով Սիամի բերդերուն կողմէ արձակուած թնդանօթներուն։ Ֆրանսացւոց կողմէ երեք մեռեալք և երկու վիրաւորք, Սիամցւոց կողմէ 20 մեռեալք և 12 վիրաւորք կան։

—Երեսփ. ժողովոյն մէջ Սըր Ռիչըրտ Հարբորդ ծանոյց թէ, Ֆրանսական երկու թնդանօթակրեր, հակառակ Սիամցիներու հաւատարիմ մնալու հրամանաց, Բանկոքի գետանցքը մտան։ Սիամցիներ ոչ մի հրաձգութիւն չարձակեցին։ Ֆրանսական նաւերն ի Սիամ գտնուող հպատակներուն պաշտպանութեան համար մնացին։ Ֆրանսական նաւերն ի Սիամ գտնուող հպատակներուն պաշտպանութեան համար մնացին։

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի (11)

ԼՈՒԻ ԹԱԳՈՒԼԻՕ

ԴԻԱՊԱՐՏԵՐՈՒ ՎՐԻԺՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՌՐՔԻԴԱՒՈՐ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԷ

Կլլելէն քանի մը վայրկեան ետքը Լիւս նետեց հիւթը, ջուրով անսիլապէս ցողուեց բերանը և խուլ ձայնով մը ըսաւ.

—Պարոններ, քուրար է այս, ծանօթ թոյներուն էն սատիկը, այն պատճառով որ անդարմանելի է. քօպրա-քօբէլներու և եռանկիւնագլուխներու ատամնային փամփշտակներէն կը հանեն. ատոնք ամենէն վտանգաւոր օձերն են արեւադարձային երկիրներու... անվտանգ կարելի է կուլ տալ զայնս ստամոքսը կը ջնջէ՝ սննդարար նիւթերու պէս՝ մարսողութեամբ. բայց վայ անոր որ կ'ընդունի զայն օձին խայթուածքէն, կամ վերքով մը. թոյնը արեան մէջ կ'անցնի և մահը վայրկենական կ'ըլլայ։ Սակայն խառնուած է քիչ մը քուսային խէժով, որով մահը նուազ արագ կ'ըլլայ, թէև նոյնքան սոսկ, վասնզի պէտք է որ խէժն հալի վերքին մէջ, որպէսզի քուրարը կարենայ երակներուն մէջ թափանցել։ Այս է պատճառը որ Ֆռոլէր կէս ժամի մօտ ապրեցաւ, և իր հոգեւարքը քանի մը երկվայրկեան հազիւ տեւեց։

Այս ամեն մանրամասնութիւնները տարօրինակ չփոթութիւններ առաջ բերած էին վերատեսչին նախագահութեամբ կազմուած այն ակումբին վրայ։ Ամեն մէկն ինքնիրեն կը հարցուներ թէ գրեթէ նոյն ժամուն և իրարէ զանազանուն անկարելի ըլլալու աստիճան նման զէնքերով գործուած երեք ոճիրներու միջեւ ի՞նչ խորհրդաւոր առընչութիւններ կրնային կենալ։ Բայց իրենց զարմացում պիտի փոխուէր ճշմարիտ ապշանքի՝ բացարձակապէս ապացուցուելով եռքեք ոճիրներուն կապակցութիւնը։

Լիւս, որ չարունակած էր քննութիւնը, մէկէնմէկէն զարմացման անանկ բացագանչութիւն մը արձակեց որ պահ մը կարծուեցաւ թէ ինքզինքը վիրաւորած էր ձեռքի զէնքերէն մէկովը։

—Ցանուն երկնից, ի՞նչ ունիք, ըսաւ Պ. տը Վերժան որ ինքն ալ մտածութիւններով համակուած էր։

—Կարդացէք, պատասխանեց ոստիկանութեան պետը պարզապէս, կարկառելով երեք գաղտնները՝ չեղբերն հորիզոնաձեւ իրարու վրայ դրուած։

Ոստիկանութեան վերատեսուչը չկրցաւ զսպել երկար սարսուռ մը որ ամբողջ մարմինը պատեցաւ. իր լակոնականութեանը մէջ սոսկալի սա բառը կարդաց իւրաքանչիւր չեղբին վրայ։

Vendetta! այսինքն վրէժսաստանի՞ն։ Եւ Բորբերէնէ փոխ առնուած այս բառ աւելի քուռն կ'երեւէր։ Ա՛լ կարելի չէր տարակուսիլ, նոյն ձեռքը գինած էր երեք մարդասպանները, վրէժառական նպատակով, բայց որի՞ն էր այդ ձեռքը, և ի՞նչ մահացու նախատինքի վրէժը կը լուծէր։ Ասկից կը սկսէր գաղտնիքը զոր ոչ մէկ հնարագէտ միտք չպիտի յայտնէր լուսաբանելու...։ Երբ իրողութիւններն ինքնին չեն բերեր իրենց բացատրութիւնը, պէտք է գործել, և ոչ թէ ժամանակ կորսնցունել վեր ի վայր դարձուցելով զանոնք... անչուշտ այս էր Լիւսի կարծիքը, վասնզի քանի մը վայրկենէ ի վեր անհամբերութեան յայտնի նշաններ ցոյց կուտար զոր ամենքն չափաւորէր Պ. տը Վերժանի ներկայութիւնը... մնաց որ, այդ աղետալի գիշերուան մէջ տակաւին իր ընելիքը կատարելապէս իրաւունք կուտար իրեն առնել քալելու։ Ուստի տենդոտ քայլերով կը պտտէր խուցին մէջ, երբ վերատեսուչը որ երկու քոմիսէրներուն բացատրած էր տարաբախտ Ֆռոլէրին մահուան զանազան դարձուածքները, նշմարեց անոր յուզուած վիճակն ու պատճառն հասկացաւ. ինքն ալ անհամբեր էր գիտնալու ոստիկանութեան կողմէ իր ներորդիին դէմ պատրաստուած պաշտօնաթղթը, ուստի փութաց աւարտել իր պատմութիւնն և Լիւսը ներկայացնել իբր պետ ոստիկանութեան։ Քոմիսէրներուն կողմէ այս վերջնոյն ուղղուած սովորական շնորհաւորութիւններէն ետքը, վերատեսուչն աւելացուց.

—Եւ հիմակ, սիրելի գործակից, ուրիշ ընելիք չունիք եթէ ոչ գործի սկսիլ. երեք մարդասպան ձերբակալելու և աներբոդիս երեւան հանելու է։ Կրնայ ըսուիլ թէ ապրելու չարի ինչք ժողված էք... իսկ գալով ձեզ, պարոններ, չարուհակից խօսքը ոստիկանութեան քոմիսէրներուն ուղղելով, հոս վար կը դնեմ ձեզ, վասնզի կրնան ծանր դէպքեր պատահիլ այս գիշեր, և պէտք ունենամ ձեր աջակցութեան։

Լիւս անմիջապէս հրաժեշտ առած էր Պ. տը Վերժանէն և պիտի մեկներ երբ միտքը բան մը խնկաւ։

—Բա՞ն մը պիտի հարցունէք ինձ, ըսաւ վերատեսուչը՝ անոր չարժումը նշմարելով։

—Շատ յանդուգն պիտի գտնէք զիս, պատասխանեց ոստիկանը։

—Յայտնեցէք սակայն ձեր միտքը, տեսնենք ի՞նչ է, ըսաւ Պ. տը Վերժան ժպտելով, — և աւելի ցած ձայնով, միայն Լիւսէն լսուելու չափ — «Գիտէք թէ բան մը չեմ մերժեր ձեզի»։

—Եթէ մտադիր ըլլաք, ըսաւ ոստիկանութեան պետը, յաջորդ մը կարգել իմ նախորդ պաշտօնիս, պիտի համարձակիմ հարցնել թէ օգտակար չե՞ք ուրիշ ձեզ, նոյն իսկ իմ կատարելիք բազմաթիւ խուզարկութիւններուս շահուն համար, անմիջապէս նշանակել նոր փոխ-ոստիկանապետը, վասն զի ի պահանջել հարկին չեմ կրնար ինքզինքս երկուքի բաժնել. այն՝ որուն պիտի յանձնեմ այս ինչ կամ այն ինչ չաւղին հետեւիլ մինչ ես ուրիշ մը պիտի հետեւիմ, իր ոստիկաններէն կատարեալ հնազանդութիւն գտնելու է, եթէ կարենայ իբր փոխ-ոստիկանապետ անոնց հրամայել։

—Հարիւր անգամ իրաւունք ունիք, չէի մտածեր այդ բանին վրայ... և ո՞վ կը ցուցունէք ինձ՝ այդ պաշտօնին համար, վասնզի ձեր գործակիցը բոլորովին ձեր ձեռքին մէջ ունենալու է։

—Ի՞նչ, կը հաճիք...

—Ի հարկին կը հրամայեմ ձեզ որ ներկայացնէք ձեր ընտրելին։

—Լաւ ուրեմն, պարոն վերատեսուչ, ես կը կարծեմ թէ ոչ ոք իրաւունք չունի, և չի կրնար աւելի ազնիւ կատարել այդ պաշտօնը ձեր Հէօրլուէն զատ, իրեն պէս ոչ ոք կը ճանչնայ Փարիզն, անոր խաղաստունները, կապերանները և ոճրի ու մոլութեան հետեւողները։ Այս վերջին պարագային մէջ, ձեզ առաջարկելիք մարդս իր նմանը չունի ոստիկաններուն մէջ։

—Աւասիկ անոր անուանագիրը, պատասխանեց Պ. տը Վերժան նամակ մը տալով Լիւսին որ կը պարունակէր իր ձեր ընկերոջ ատենանին բարձրացումը, պաշտօնական թերթին տարեք զայն ձերինին հետ։

Լիւս խոնարհեցաւ, և դուռը վազեցուցուցու

բուն ընդդիմութեան և հակառակ ֆրանսական գործակալին կողմէ եղած զեկուցման, Մէնան գետէն ներս մտած են։ կը կարծուի թէ ֆրանսացի հրամատարն առանց արտօնութեան գործած է, զի այս շարժում հակառակ է ֆրանսական կառավարութեան կողմէ տրուած ապահովութեանց որոյ բացատրութեանց կը սպասուի այժմ։

ՓԱՐԻԶ.—կէս-պաշտօնական զեկոյց մը կ'ըսէ թէ անգլիական քանի մը մարտանաւերու Մէնան զրկուելուն վրայ, Ֆրանսա աւելցուցած էր իւր նաւային ոյժը ի Սիամ։ Ֆրանսացի Իման ծովակալին հրահանգ զրկուած էր Մէնանի բերդէն անդին չանցնիլ։ Բայց հրամանը ժամանակին հասած չըլլալով, ֆրանսական թնդանօթակիրը երեկ գետէն ներս մտած են։

ՓԱՐԻԶ, 16.—Ֆրանսական կառավարութիւնն հրամայեց Պանկոքի ֆրանսական գործակատարին՝ բողոքելու Սիամցւոց անարդարանալի ընթացքին դէմ, որք միջադայնի օրինաց հակառակ՝ կրակ բրած են ֆրանսական մարտանաւերուն վրայ։

ՀՆՏԱԽՏՆ Ի ՌՈՒՍԻԱ.— Յունիս 20էն 28 (Հ. Տ.), Մոսքուա քաղաքին մէջ 32 անձինք հնտախտէ բռնուելով, 11ը մեռեր են։

ՎԻԼՀԵԼՄ ԿԱՅՍՐ պատգամագրով մը փակից Ռայխթակը, գոհունակութիւն յայտնելով թէ իւր անուամբ և թէ դաշնակից գերման կառավարութեանց անուամբ գինուորական օրէնքին քուէարկմանն համար։ (185ի դէմ 201 քուէով ժողովը վերջնապէս ընդունած է գինուորական օրէնքն։) Երեկոյին կայսրը Քիլ ուղեւորեցաւ։

ԿՈՐՆԹՈՍԻ ջրանցքին բացումն, որ յուլիս 8/20ին տեղի պիտի ունենար, ութ օր ևս յետաձգուեցաւ, արուեստական դժուարութեանց պատճառաւ։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ.— 1849ին Հունգարիոյ մէջ մեռած ռուս գնդապետ Բալինինի ոսկերոտեաց ի Ռուսիա փոխադրման առթիւ, Վիեննայի ռուս դեսպանատան զինուորական կցորդն յանուն Զարին չնորհակալութիւն յայտնեց մեծաւ իշխանութեանց։ Հացկերոյթ մը տրուեցաւ, ուր մեծաւ հրամատարը Զարին և ռուս բանակին կենաց բաժակ առաջարկեց, և ռուս զինուորական կցորդն՝ ի պատիւ Ֆրանց Եոզէֆ Կայսեր-թագաւորին և աւստրեան-հունգարական բանակին։

ԱԶԳԱՔԻՆ

ԼՈՒՐԵՐ

Շաբաթ օրը, Պաթումէն մայրաքաղաքս հասան Ս. Էջմիածնայ Սինօդի անդամ Գեր. Արիստակէս եպիսկոպոս Սեդրակեան և Գեր. Սարգիս եպիսկոպոս Գասպարեան, ընկերակցութեամբ Եփրեմ արեղայ Սուքիասեանի և Մեսրոպ արեղայ Տէր Մովսէսեանի, և ուղղակի Մաքրիքիւղ, Ս. Պարիրաք Հօր տունը գնացին ուր հիւրընկալուեցան գիշերը։

Երկու Սրբազաններն և իրենց ուղեկից արեղայք, առաջնորդութեամբ Արժ. Տ. Բակոր Աշտ Ծ. վարդապետի, կիրակի առաւօտ Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին եկան և ներկայ գտնուեցան Պատարագին։ Գեր. Արիստակէս եպիսկոպոս քարոզ խօսեցաւ։

Յաւարտ եկեղեցական արարողութեանց, Գեր. այցելութիւն արժանավայել կերպով պատուաւորուեցան և իրիկունը վերադարձան ի Մաքրիքիւղ։

Երկու Սրբազաններն Ամէն. Ս. Պարիրաք Հօր հիւր կը մնան, իսկ երկու աբեղաներն՝ յերուսաղէմատուն։

Կը լսենք թէ Տքթ. Գասպարեան էֆ. հրաժարած է Հիւանդանոցի մէջ ունեցած պաշտօնէն իբրեւ մանդատար ջղային հիւանդութեանց։ Այս նոր պաշտօն տարի մը առաջ հաստատուած էր և առաջին անգամ Տքթ. Գասպարեան անուանուած էր առ այն. բայց կը ցաւինք ըսել որ Հոգաբարձութեան կառարած քննութեանց համեմատ, այս անուանումը ակնկալուած արդիւնքը չէ տուած յիշեալ հաստատութեան մէջ։ Հոգաբարձութեան քննութիւններէն հաստատուած է թէ Տքթ. Գասպարեանի ճիւղին մէջ (որ կը կազմէ Հիւանդանոցին վարի յարկը) մեռելոց թիւն ղգալի յաւելում մ'ունեցած է տարիէ մ'ի վեր, նախորդին դրէթէ կրկնին ըլլալով վերջերս։

Հոգաբարձութիւնը գործը ներկայած ըլլալով Բաղաքական ժողովոյ նկատողութեան, կը լսենք թէ Վարչութիւնը քննութեան համար յանձնախումբ մը կազմած է, որուն անդամ են Տքթ. Խորասանճեան, Տքթ. Քէշտիմաճեան, Տքթ. Օրմանեան և Տքթ. Ճէլալեան։ Այս յանձնախումբ պիտի տայ վերջնական որոշումը Տքթ. Գասպարեանի մանդատական պաշտօնավարութեան արդեանց վրայ։

Միւս կողմէ, այժմեան Հոգաբարձութիւնն արդարութեան պարտ համարած է շնորհակալութեան գրեր ղրկել նոյն ճիւղի նախորդ բժիշկներուն, Տքթ. Եաղուպեանի, Տքթ. Նահապետեանի և Տքթ. Թաշճեանի, նոյն ջղախտային ճիւղին իրենց անմիջական հսկողութեան տակ գտնուած միջոցին մեռելոց թիւը նուազագոյն և բուժուած-ներու թիւն առաւելագոյն եղած ըլլալուն պատճառաւ։

Շաբաթ օր Ծանուցինք թէ Տքթ. Վարդազարեան էֆ. պաշտօնի կոչուած է Ազգ. Հիւանդանոցի մէջ։ Որովհետեւ Տքթ. Գասպարեան Հիւանդանոցի մէջ այլ եւս պաշտօն չունի և որովհետեւ Տքթ. Եաղուպեան բացակայ կը գտնուի ի Փարիզ, Հիւանդանոցի բժշկական խնամքը միայն Տքթ. Նահապետեանի և Տքթ. Թաշճեանի վրայ չմնար բեռնելու համար, Տքթ. Վարդազարեան առժամանակեայ կերպիւ ընդունած է այս պաշտօն։ Տքթ. Գասպարեանի յաջորդ մը կարգելու կամ չկարգելու որոշումն ալ առաջիկայն լծուած է։

Այս առաւօտ, Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյն մէջ հանդիսաւորապէս կատարուեցաւ հանգուցեալ Մանուկ էֆէնտի Ասլանեանի յուղարկաւորութիւնն, ի ներկայութեան խուռն և ընտրեալ բազմութեան մը։

Մանուկ էֆ. Ասլանեան 73 տարեկան էր։ Մայրաքաղաքիս առևտրական ու սեղանաւորական շրջանակաց մէջ ծանօթ էր իր գործունէութեամբ, մասնաւորապէս իբր «աբաֆներու տէհա», որ հեստապետութիւն զոր կը վարէր մինչև վերջերս։

Բաւական տարիներ գտնուած է ազգային պաշտօններու մէջ։ Ժամանակաւ անդամակցած է գերազոյն ժողովին և անկից ետքն ալ մասնակցած է այլ և այլ ժողովոյ, մասնաւորապէս Քաղաքական ժողովին և Բերայի կալուածոց Հոգաբարձութեան։

Հանգուցեալը կը թողու երեք մանչ զաւակ՝ Դէորդ էֆ. (ծանօթ Ճարտարապետը) Տոքթ. Թագւոր Ասլանեան (բժիշկ ի Բարիզ) և Քերովբէ էֆ.՝ որ իր հօր գործերով կը զբաղի։ Կը թողու նաև երկու աղջիկ զաւակ՝ տիկին Խ. Օտեան և տիկին Ղազար Հովհան։

Արմաչէն առնուած նամակէ մը ցաւօք կ'իմանանք թէ Աբրահամ էֆ. Այվազեան որ ընտանեօք ուխտի գացած էր, դառն կորուստ մը ունեցեր է յանձին իր որդւոյն՝ ՅԱՅՈՐԻՒ ԱՇՎԱՔԵՆԻՆ որ Արմաշ հասած օրն հիւանդանալով, երկու շաբաթուան տառապագին հիւանդութենէ ետք իր մահկանացուն կնքեր է յուլիս 3ին։

Արմաչու Միաբանութիւնը՝ խորապէս զգածուելով Այվազեան էֆէնտիի այս ցաւալի կորուստին համար, մասնաւոր պատարագութիւններ տեսեր է հանդիսաւոր կերպով կատարելու անոր վաղամեռ որդւոյն յուղարկաւորութիւնն ու թաղումը, կիրակի օր։

Հիերտին շուրջը

ԲԱՐԶՐ. ԽՏԻՎՆ

Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

Եգիպտոսի Խտիվ Բարձր. Ապպաս փաշա շաբաթ օրը կայս. պալատ գնաց և Մուհարրէմի առթիւ իւր շնորհաւորութիւնները մատուցանելով՝ արժանացաւ կայսերական մեծարանաց։

—Ն. Բարձրութիւն շաբաթ օրն իւր հետեւորդաց հետ չոգեմակոյկով Պէյլերպէյի գնաց ու պտոյտն այցելել յեսոյ Սիրքէճի անցաւ և անտի պալատական կոռքերով Պոսպոր կողմը պտոյտ մը կատարեց։ Բարձր. Ապպաս փաշա այցելութիւն առաւ պարսկական դեսպան Խատուլլահ խանի և յետոյ Թօփքարու պալատը, կայս. թանգարանը, Այասոֆիայի ու Սուլթան Ահմէտի մզկիթներն և Սուլթան Մահմուտի դամբարանն այցելելով իւր ապարանքը վերադարձաւ։

—Բարձր. Ապպաս փաշա կիրակի օրը իւր հետեւորդաց հետ Սկիւտար անցաւ և պարտական կառքերով պտոյտ մը կատարեց Պէշիւք Ջամլճայի կողմերը։ Ն. Բարձրութիւն իւր ապարանքը վերադառնալէ յետոյ իրիկուան կողմ շոգեմակոյկով Պէյքոզ գնաց և հոն կայս. քէօշկն այցելելէ ետք՝ Տէճիթեբատ Պրունը վերադարձաւ։

—Բարձր. Խտիվը երէկ իւր հետեւորդաց հետ շոգեմակոյկով Էմիրկէնէ գնաց և այցելութիւն տուաւ Դարատաղի գործակատարին։ Յետոյ իր մեծ հօր՝ նախկին Խտիվ Իսմայիլ փաշայի ապարանքը գնաց և տեսակցեցաւ Ն. Բարձրութեան հետ։

Բարձր. Ապպաս փաշա Էմիրկէնէն մեկնելով Ֆոյտ շոգենաւը գնաց և պահ մը հոն կենալէ յետոյ իւր ապարանքը վերադարձաւ։

Միւսօրէն յետոյ Ն. Բարձրութիւն իւր հետեւորդաց հետ Շիլի երթալով Համիդային Անկիանոցն այցելեց և յետոյ Բեանգըտանէ գնաց, ուր այցելեց կայս. քէօշկերը ու Բօլիկոնն և ժամ 11ին իւր ապարանքը վերադարձաւ։

—Պարսկական դեսպան Խատուլլահ խան իւր առաջին թարգմանին՝ Յովհաննէս խանի հետ երէկ Բարձր. Խտիվին դանուած ապարանքն երթալով այցելութիւն տուաւ Ն. Բարձրութեան։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.— Կարնոյ Տիատին գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Բաղրզպ պէյ, գայմագամ Սպերի։

Սպեր գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Իսմայիլ Հագգը էֆէնտի, նախորդ գայմագամ Թրէմէի։

Սանիյէի երկրորդ ատիճան՝ Պուսական խորհրդոյ երկրորդ կարգի օգնական անդամներէն Սերվէր պէյի, Պոսպոր ներքին ապրանաց մաքսատան հաշուակալութեան առաջին քարտուղար Միւշիրաք պէյի և Ադրիանուպոլսոյ նահանգին առողջապահական քննիչ Շերէֆէտտին էֆէնտիի։

Ականակուռ Օսմանիյէ պատուանշան արուեցաւ Եգիպտոսի նախարարապետ Բիազ փաշայի։

Ականակուռ Մէճիտիյէ՝ Եգիպտոսի արտաքին գործոց նախարար Տիգրան փաշայի և Եգիպտացի բարձրատիճան պաշտօնատար Սապիհ փաշայի։

Առաջին կարգի Օսմանիյէ՝ Եգիպտոսի Խտիվութեան մայրաքաղաքիս գործակատար Մահմուտ պէյի։

Երկրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ Մշոյ գաւառին կառավարիչ Հասիպ փաշայի։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ կայս. Մնանոշլոգենաւին հրամանատարի օգնական և կայս. Թիկնապահ գնդապետ Օսման պէյի։

Երրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ Ափրիկեան Տրիպոլսոյ զօրաբաժնի 29րդ կնաբաժնին հրամանատար Միրլիվա Խամսիլ Զիւհէտի փաշայի և երրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ 30րդ կիսաբաժնին հրամանատար Միրլիվա Մէհմէտ Բաղրզպ փաշայի։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ աւստրիացի զօրավար Լազիչի։

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Տրապիզոնի ռուսական փոխ հիւպատոսին, չորրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ թարգման Պեռոս էֆէնտիի և հինգերորդ Մէճիտիյէ՝ քարտուղար Կարապետ էֆէնտիի։

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Ադրիանուպոլսոյ երկաթուղւոյ գծին երկրորդ քննիչ Պ. Վայզէրի և չորրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ առաջին քարտուղար Պ. Շնայբերի ու Ադրիանուպոլսոյ կայարանի գործարանին անօրէն Պ. Վիրսի։

Հինգերորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Բարձր. Սպարապետին որդի և կայս. անձնապահ յիսնապետներէն Զիւեա պէյի։

ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ.—Շաբաթ օրն, սրբազան տարեգլխոյն առթիւ, Բարձր. Մեծ-Եպարքոսը, Բարձր. Շէյխ Իսլամն և բոլոր նախարարք կայս. պալատ երթալով իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցին։

Ի ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏ.— Բարձր. Սպարապետն և Ներքին գործոց Վեսմ. Նախարարն երէկ կայս. պալատ երթալով ստացան Վեհ. Սուլթանի հրամանները։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ Արուեստահանդէսի յանձնաժողովին համար Առեւտրական Սենեկին կողմէ անդամ կարգուած են Ենիմիւնեա Տիմիթրաքի էֆէնտի և Սիւպահէ Սիւլէյման պէյ։

ՎԱՐԺԱՊԵՏԱՆՈՑ.— Կրթական Նախարարութիւնն որոշած է վարժապետանոցներ հաստատել Սէլանիկի և ուրիշ մէկ քանի նահանգաց կեդրոններուն մէջ։ Այդ վարժարանաց մէջ առ այժմ յիսունական աշակերտներ պիտի ընդունուին։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՅԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ.— Սպասն մեծ գոհունակութիւն կը յայտնէ որ Եւրոպայի մէջ յայտ նպաստաւոր հրատարակութիւնք սկսած են ըլլալ Օսմանեան Տէրութեան վրայ և Եւրոպական սուտաբ բազմութիւնք մեծաւ բեկրութեամբ կը գնահատեն Օսմանեան Տէրութեան և Խալիֆութեան յառաջդիմութիւնները քաղաքակրթութեան պողոտայի մէջ։ Սպասն ի միջի այլոց կը յիշէ թէ Կարապետ պէյ անուն պարկեշտ օսմանցի մը վերջերս ի Փարիզ գումարեալ համաժողովի մէջ բանախօսութիւն մը ընելով յիշեր է այն արգարասէր բարձր ոգին զոր օսմանեան վեհապետք, Շերիի յեռելով ցոյց տուած են քրիստոնեայ հրապարակներու նկատմամբ։ Կարապետ պէյ թուելով Վեհ. Սուլթանի անթիւ շնորհներն, յարած է թէ առանց շնորհիւ օսմանցիք տակաւին մեծ յառաջդիմութիւն պիտի ընեն քաղաքակրթութեան պողոտային մէջ և թէ շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին՝ երջանիկ ու անդորր ապրող հաւատարիմ հպատակներն ամեն ատեն արժան է շնորհաւորել։

Ներկայիս գումեսիւ յիշեր են Վեհ. Սուլթանի բարձր ձիրքերը։ Այդ համաժողովոյ մէջ եղած բանախօսութիւնք հրատարակուած են Նոր-Էլ Ռէլիգ-Էնթրէնաֆէնալ անուն հանդէսի յուլիս 1ի թուոյն մէջ։

Սպասն յանուն բոլոր օսմանցիներու շնորհակալութիւն կը յայտնէ թէ առ Կարապետ պէյ՝ իւր հաւատարմական զգայմանց համար և թէ՝ առ արտօնատէրն նոյն հանդէսին, օսմանցիներու նկատմամբ ցոյց տուած այս համակրութեանն համար։

ԱՆՏԱՌԱՑ, հանքայ և երկրագործութեան նախարար Սելիմ Մէլհամէ էֆէնտի օգտակար միջոցներ ձեռք առած է Էնկիւրիի թիֆիթիք արտադրողներու թիւն աւելցնելու համար։ Ն. Վեհութիւնն որոշած է վարժարան մը հաստատել, ուր յանախողներն ուսանին այդ այծերը օգտակար կերպիւ բուծանելու եղանակը։ Միանգամայն ամսական յիսունական դրուշ վճարել յանախողներուն ի քաղաքերութիւն։

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— Ներքին գործոց նախարարութիւնը հրահանգ ուղղելով ամեն կողմ ծանուցած է թէ՝ մարդահամարի դէպքերը ծածկողներէն առնուելիք դրամական տուգանքները բնաւ չպիտի ներուին, հետեւաբար պէտք է ի գործ դնել օրինաց տրամադրութիւնները։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԻՑ վարժարանի մըրցանակաբաշխութեան հանդէսը տեղի ունեցաւ երէկ եւ մրցանակի արժանացան հետեւեալ ուսանողք։

Իւղաներկի Ա. տարի.—Մարտիրոս էֆ. Պոլեան՝ 1, Քէնան էֆ. Համտի՝ 2, Մէհմէտ պէյ՝ 3րդ մրցանակ։

Գրաֆպոլէտի Գ. տարի.—Արամ էֆ. Միրզաեան՝ 1, Մեսրոպ էֆ. Մէնկէնէճեան՝ 2րդ մրցանակ։

Գրաֆպոլէտի Բ. տարի.— Նշան էֆ. Աւագեան՝ 1 մրցանակ։

Գրաֆպոլէտի Ա. տարի.—Արամ էֆ. Պաքալեան՝ 1, Սեպուհ էֆ. Պէկնկեան՝ 2, Թաթէոս էֆ. Կեսարացի՝ 3րդ մրցանակ։

Նախապատրաստական.—Ուաթ պէյ՝ 1, Բալաթի էֆ.՝ 2, Սահակ էֆ. Յարութիւնեան՝ 3, Հիւսնի պէյ՝ 4րդ մրցանակ։

Արձանագործութեան Գ. տարի.— Ճիվան էֆ. Պրիմ՝ 1 մրցանակ։

Բ. տարի.—Տիգրան էֆ. Եսաեան՝ 2րդ մրցանակ։

Ա. տարի.—Մէսրուբ պէյ՝ 1 մրցանակ։

Ճարտարապետութեան Դ. տարի.— Կարապետ էֆ. Էթմէկճիեան 1, Թորոս էֆ. Թօրամանեան 2րդ մրցանակ։

Գ. տարի.—Աւետիս էֆ. Սարաֆեան, Արամ էֆ. Թէթվաճեան։

Բ. տարի.— Պողոս էֆ. Խտրեան 1, Յովհաննէս էֆ. Պէզիրճեան 2րդ մրցանակ։

Ա. տարի.—Ալէքտրիկ էֆ. 1, Լէոն էֆ. Էնկրեճեան 2, Վահրամ էֆ. Պէքեարեան 3րդ մրցանակ։

ԱԶԳԱՐԱՐԱԳԻՐ.—Մէնդէլ Օխէնդալ իւր երէկի թուով կը հրատարակէ հետեւեալ պաշտօնագիրը։

Մէնդէլ Օխէնդալ իր այս օրուան թուոյն մէջ հրատարակած է հատուած մը որուն հրատարակումն արգիլուած էր գրաքննութեան կողմէ։

Ներկայ ազդարարագիրը կ'ուղղուի նմա, ծանուցուելով միանգամայն թէ խիստ պատժոյ պիտի ենթարկուի, եթէ անգամ մ'ալ կրկնէ իր սոյն ընթացքը։

Տնօրէն Օտար Մամլոյ

3/15 յուլիս 1893 ՆՇԱՆ

ԿԱՐԻՆԷՆ կը գրեն առ Սպասն թէ նահանգին ոստիկան-զինուորաց հրամանատար Էմին պէյ՝ Բասէն զրկուեր է և կեդրոնին ոստիկան-զինուորաց հրամանատար Մէհմէտ պէյ ալ Քղի՝ ձերբակալելու համար այն աւազակներն, որք այդ կողմերը կ'ասպատակեն։

—Մէկ քանի դատի տերեր դատ բացած են Կարնոյ կեդրոնական առեւտրական դատարանի նախագահին ու անդամոց դէմ, բողոքելով ասոնց կողմէ գործուած անկանոնութեանց համար։

ՊՕՆԿՕՎԱՌի փաշա կիրակի օրը Պէօյիւքտերէի և երկի ալ Պոլսոյ մէջ քննական պտոյտ մը կատարելով հանրային առողջութեան համար հրահանգներ տուաւ։

Ռէժիի վարչութեան չոգենաւը Այվալըքի մօտ նաւ մը բռնելով հարար օրա փախըստեայ ծախատ գտեր է։ Նաւը Զմիւռնիոյ նաւահանգիստը տարուելով նաւապետն ու երկու նաւաստիները ոստիկանութեան յանձնուեր են։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.— Ռումանիոյ Թագաւորը Ռումանական Թագ պատուանշանի երրորդ աստիճանը նուիրած է Նաբոլիի օսմանեան փոխ-հիւպատոս Ազէքսանդր Տօսիօս էֆէնտիի, որ նախապէս իբրեւ քարտուղար պաշտօնավարած է Ռուբէյի օսմանեան դեսպանատան մէջ։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ և Ռումանիոյ միջև առեւտրական առաքմանց յատուկ սակացոյցներու պայմանաժամն աւարտած ըլլալով, յանձնաժողով մը պիտի կազմուի հարկ եղած խորհրդակցութիւնները կատարելու համար։

Պ. ԼԱՖԻԹԻՆԻ, Տնօրէն Օտ. Պանքի, երէկ իրիկուն Փարիզ ուղեւորեցաւ արեւելեան ճեպընթաց կառախումբով։

ՀԱԼԷՊի պարսկական հիւպատոս կարգուած է՝ Հարուն պէյ, պարսկական հիւպատոս Եդեսիոյ։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱՑ արհեստապետ կարգուած է, Սպարապետի Դրան պիտոյք հայթայթող վաճառականներէ Լիւթֆի էֆէնտի։

ՎԱՆԱՑ կուսակալ Պահրի փաշա, որ քննական պտոյտ մը կը կատարէ, նախընթաց օր Պաշկալէ ժամաներ է։

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ անկիւանոցին ի նպաստ՝ օտար երկիրներու օսմանեան դեսպանաց ու հիւպատոսաց կողմէ կատարուած հանգանակութեան գումարն հասած է 2500 ոսկւոյ։

ԵՂԵՌՆԱԴԱՏ ատեանն երէկ դատեց Էմին ու Ահմէտ անուն երկու անձեր, որք ի Գարթալ Պաշբվեշիւք գիւղէն Ալի աղայ սպանութեան գործին առթիւ ամբաստանուած էին։ Էմին դատապարտուեցաւ տասնչորսնգ տարուան և Ահմէտ՝ վեց տարուան չղթայակապ աշխատութեան։

ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐ.—Զմիւռնիայի երկու վաճառականներ մենաշորհ խնդրած են մենավաճառի վիճակելու այդ քաղաքին ու շրջակայից մէջ օղիի վաճառումը։ Մատուցեալ ագիրագիրը կը քննուի ձեռնհաս իշխանութեան կողմէ։

ՀՆՏԱԽՏ.— Պասրէն կը հեռագրեն թէ յունիս 29ին Զէպիրի մէջ հնտախտէ 7 դէպք ու 5 մահ։ Շրջակայքը բնակող ցեղերու մէջ յունիս 27էն 30, 26 դէպք ու 9 մահ։ Ի Պասրա յունիս 30էն մինչ յուլիս 4, ոնէ է դէպք չէ պատահած։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.—Յուլիս 2ի գիշերը Մալթիոյ մէջ երկրաշարժի ցնցում մը զգացուեր է։

Մանաղբրի կէօրիւճէ գաւառին և Այտընի Ուբրա անուն տեղն եւս երկրաշարժի ցնցումներ զգացուեր են։

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՑ.—Պէյլերպէյի մօտ բանջարեղէնաց պարտէզի մը տերը Եանի, որ հարիւր քսան տարեկան է, տակաւին կ'ապրի և ամեն օր իւր գործերով կը զբաղի։ Այդ ծերունին ամառ ձմեռ ամեն օր պաղ ջուրով կը լուացուի եղեր։

ԻՍԹԻՆԵՏԵՐՈՒՆԻ թաղապետական բժիշկ կարգուած է Տօքթ. Արիսթիտի Աբօսթօլիտի էֆէնտի։

ՀՌՈՌՈՍԷՆ կը գրեն թէ հուն ձգերն այս տարի խիստ առատ են և թէ արտածեալ ծիրաններու քանակութիւնը 780,000 օխայէն աւելի եղած է։

ԶՄԻՒՌՆԻԱՑԷՆ հետեւեալ ոճիրը կը հազորդեն։ Եանաքօ անուն յոյն մը իւր աղջկան պատիւը բռնաբարել ուզեր է և աղջիկն, որ նշանուած է եղեր, իմաց տուեր է երիտասարդին։ Եանաքօ իմանալով, իւր աղջկան վրայ յարձակեր է սպաննելու համար, սակայն տեղական կառավարութիւնը տեղեկանալով, Եանաքօ ձերբակալուեր և վեց ամսուան քանտարկութեան դատապարտուեր է։ Այդ միջոցին աղջիկն ամուսնացեր է իւր նշանածին հետ։ Եանաքօ բանտարկութեան պայմանաժամն աւարտելէ յետոյ օր մը իւր աղջիկն ու ամուսինը փողոցը տեսնելով դայլոյն ի ձեռին վրանին յարձակեր և աղջիկը՝ ծնողէն ու ամուսինն ալ զլխէն ու ձեռքէն վիրաւորեր է։ Աղջկան կեանքը վտանգի մէջ է եղեր։ Ոճրագործը մինչև շաբաթ օր ձերբակալուած չէր։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ դրամատան Տնօրէնութիւնը յայտնելով թէ իր գործառնութիւնք հետզհետէ կ'ընդարձակին, առաջարկեր է վարչական խորհուրդին՝ իր պաշտօնէից թիւն աւելցնել և անոր հաւանութիւնն ստացեր է։

ՏԻՊԱՐ-ԱԳԱՐԱԿ.— Երկրագործական քննիչ Ագաթն էֆէնտի Նիկոմիդիա ուղեւորեցաւ, այն տեղ հաստատելի տիպարագարակին տեղը որոշելու համար։

ԱՒՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ քննիչ Տքթ. Կրօսման՝ Ճիրը Մուսթաֆա Փաշա պիտի զբաղուի քննելու համար եւրոպական կառախումբով եկող ուղեւորաց առողջական վիճակը։

ՈՃԻՐՔ ԵՒ ԱՐԿԱԾՔ.— Առջի գիշերը Էյուպի մէջ Վէլի անուն մարդ մը գաղտնով սպաննեց նոյն տեղացի Քեազիմը։ Ոճրագործն և ընկերն Ալի ձերբակալուելով հարցաքննութեան ենթարկուեցան։

—Խասքիւղի մօտ նորոգուող Շիրքէթի 18 թիւ չոգենաւին նաւաստիներէն՝ Իսմայիլ երէկ լոգանալու համար ծովը մտնելու պահուն խղդուեցաւ։

—Երէկ Ֆէնէր Պաղչէի մօտ մակոյկ մը, յորում կը գտնուէին երկու մարդեր, քարերու վրայ իյնալով խորտակուեցաւ։ Մէջը գտնուողներն անվնասութեանց ենթարկուեցան։

—Երէկ, Այասոֆիա թաղին մէջ նորոգուելու վրայ եղող սրճարանէ մը կըմինար մը իյնալով, նոյն պահուն անկից անցնող տասնամեայ տղու մը գլուխը վիրաւորեց։

—Կէրակի իրիկուն Սկիւտարի Պուլգուրլուի ճամբէն անցնող կառք մը, յորում կը գտնուէին երեք թուրք կիներ, ծառի մը զարնուեցաւ։ Կառքը կոտրտելով կիներէ մին ուսէն ու ոտքերէն վիրաւորուեցաւ։ Կիները մօտակայ տուն մը տարուելով, բժիշկներ բերուեցան և հարկ եղած դարմանները եղան։

—Երէկ առաւօտ Գարաքէյի կամուրջին վրայ պարապ կառքի մը ձիերը խրտչելով ոկսան բառամամբակ արշաւել և կառապանը վար ինկաւ։ Ձիերը չարունակելով իրենց արշաւանքն և ուրիշ կառքի մը զարնուելով ետեւի կողմը խորտակեցին։ և վերջապէս հեռագրական գերանի մը կառչեցան, որով չորս կողմէ անցորդք փութալով յաջողեցան կեցնել։

—Կէրակի օրը Սուլթան Սուլէն Պէշիւքտերէի վերադարձող կառքի մը ձիերը խրտչելով մարդ մը կոխոտեցին, որ բաւական վիրաւորուեցաւ։

—Երէկ առաւօտ ի Ղալաթիա Միհալ անուն մարդ մը՝ իւր քեռայրը՝ Մանօլը վիրաւորեց դաշոյն մը մխելով ձախ կողն և փախաւ։

—Երէկ իրիկուն, Օրթագիւղի առջև առագաստ պարած մակոյկ մը չրջեցաւ։ Մէջը գտնուող երիտասարդ մը որ ինքը կը վարէր մակոյկը, անվնասութեանց չենթարկեցաւ։

ՆԷՎՐՈՒԶ

23, ԳԻՒՄՈՒՇԽԱՆԷ ԾՕՐԵՒԻՆԱՅԻՍ ԽԱՆ., 23

ՊԱՀՃԷ ԳԱԼԻՈՒ, ՄԷՑՏԱՆՃԷՊ ՓՈՂՈՑ

Կ. ՊՈԼԻՍ

Պաստրամի, Տանբէլ, Թիլ, Վարագայր, Թառլաթան, Մուսլին, Կաղ, Ժապաւէճ և Թաշկինակ մետաքսեայ, Բամբակեղէնք եւն. Գաւառական յանձնարարութիւնք խնամքով կը կատարուին 15—18

596

ՊԵՏՐՈՍ ՍՐԱՊԵԱՆ, նկարիչ, որ երկու տարիէ ի վեր ամրան եղանակը Սոֆիա կանցուներ և հոն կարեւոր անձանց կենդանագիրը կը նկարէր յայտնի է, այս անգամ Պոլիս հաստատուած է և կենդանագիրներ ու ֆոթոսաֆօնի գործեր շինել յանձն կ'առնէ։ Զինքը տեսնել ուզողները Բերայ շիտակ ճամբան կամ կանգագործ Նալբեան եղբարց վաճառատունը և կամ իր բնակարանը Ֆէրիմիէի եաեն Զայլաք փողոց 16 թիւ տունը հարցնելու են։ 9—10

ՏՈՒԹ. ՄԱԽՈՒԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԶՂԱՑԻՆ ԵՒ ՆԵՐՔԻՆ ՀԻՒ ԱՆՁՈՒԹԵԱՆ

Հաստատուած է ի Բերա, Շիլի փողոց թիւ 27 (Մինք փողոցին անկիւնը), ուր կը գտնուի ամէն օր։ Զորեքշաբթի օրերը ջրի։ 647 8—10

ԾԵՌԱԳԻՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՓԱՐԻԶ, 17 Յուլիս.— Լրագիրը կը պահանջէն որ Սիամի խնդիրը լրջօրէն ձեռք առնուի, և կարուկ ընթացք մը բռնուի այդ երկրին հանդէպ, անգ. լրագրաց հրատարակութիւններուն վերջ տալու համար։ Պ. Տրյոնքը, որ Սիամի խնդրոյն վրայ հարցապնդում պիտի ընէ վաղը, չուտատաթ և ազդու տնօրէնութիւններ պիտի պահանջէ։ Կը կարծուի թէ Պ. Տրվէլ պիտի պատասխանէ թէ Ֆրանսա կը պահանջէ Սիամէ որ Ֆրանսայի իրաւունքները ճանչուին և պէտք եղած հատուցումն ըլլայ։

—Հստ պաշտօնական տեղեկութեանց, չի կրնար ըսուիլ թէ հնտախտի բոյն մը գտնուած ըլլայ ի Մարսիլիա։ Հոն, որպէս ի Թուլոն, անհատական քանի մը դէպքեր միայն կը պատահին։ Առողջապահական իշխանութիւնք ամենամեծ փութաջանութիւն կը ցուցնեն։ Այէ քաղաքին մէջ կը պակսի։

ՎԻԵՆՆԱ.— Քաղաքի կոմս Մորաւիա իւր ագարակը գնաց։

ՓԵԹԵՐՍԲՈՒՐԿ.—Ռուսիա ընդուներ է՝ կ'ըսուի՝ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ հետ առեւտրական դաշնագրոյ մը կնքման առաջարկն։ Այս դաշնագիր Գերմանիոյ հետ առեւտրական դաշնագրէն առաջ պիտի կրնայ եղեր կնքուիլ։

ՊԵԼԿՐԱՏ.— Նախորդ ադատական նախարար Պ. Ռիպարաշ երկու ժամ խօսեցաւ Սքուբշչինային առջեւ, ինքզինք պաշտպանելով նախորդ վարչութեան մասին եղած ամբաստանութեանց դէմ։

Վանպրան

ԴԱՒԱՌԱԿԱՆ, 6 Յուլիս

ՕՍՄԱՆԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹ

Երէկ երեկոյ գաղ. Միայ. Դ. Գէրի՝	23	34
Ռեալ մը	—	—
Ռեալ օսմանի թաղուեցաւ	23	33½
Կէս ռեալ	23	29
Թաղվելիաւը Օսմանկէ երէկ երեկոյ	—	—
» » ժամ 3ին	—	—

ՓՈՂՈՑԻ ԱՐԺԵՔԴՐՈՒԹ

Ֆոնտ	54	
»	33	
»	22	75

ԲԱՆԿԱԿԱՆ ԳՐԱՄԱՊՈՒԹ

Մասիվ Թէնիրայ Անգլ. Լր.	5	20
Քրէտի մէնիրայ

Գասապայի երկաթուղի	13 50
Եգիպտական միացեալ (Անկիւֆիչէ)	99 75
» առանձ. (բրիմիէրժիէ) 1890	— —
Ֆոմանիայ (փոխառ. Ռոչիլտ)	103 25
Հունական 5%	42 50
Փոխառնակ. Թիւն Փարիզի վրայ	25 374
ԹԵՐԼԻՆ, 17 Յուլիս	
Օսմանեան երկաթուղի	87 20
Օսմ. Բէմի	180
Փոխառնակ. Թիւն Լոնտոնի վրայ	20 320
» Փարիզի »	80 70
ՎԻԵՆՆԱ, 17 Յուլիս	
Փոխառնակ. Թիւն Լոնտոնի վրայ	125 25
» Փարիզի »	49 45
Օսմանեան Բէմի բաժնեթուղթ	— —
» երկաթուղի	48 90

ՀՈՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՓԾՐԱՆՔՆԵՐ

ԿԱԹՈՂԻԿԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Բ.

Կենդանի ականատես մը պատմեց ինձ թէ «Ճամբորդութեանցս մէջ ճանչցայ ազարակապետուհի մը, որ ամէն առաւօտ ձեռքերն ու ոտքերը կաթով կը լուար և միեւնոյն կաթովը իր մշակները կը անուշցնէր»։ Թեղմ մշակները գիտնալով կը խմեն այդ կաթը· իսկ քաղաքայ ոմանց բնակիչք յանգէտ. արդիւնքը միյտ միևնոյն է, սա փոքրիկ տարբերութեամբ որ ագարակապետուհին առողջ է եղեր· իսկ քաղաքացին գիտէ՞ կամ կը ճանչնայ թէ ո՞ր կանանց լոգարաններու կաթը կը խմէ, թերեւս զանազան հիւանդութեանց տեր կանանց։

Մեր խմած կաթերը լոգարաններէ կ'անցնի՞ն· այո՛ չեմ կրնար ըսել, բայց գուցէ կան այդ տեղէն անցնողներ։

Կաթը չի կրնար երկար ատեն դիմանալ ու պահուիլ անեղծ, որովհետեւ իւր մէջ լուծեալ վիճակի մէջ պանրային կը պարունակէ, որոյ գոյութիւնը խմորիչներ կը հրաւիրէ, որոց ներկայութիւնը հեղուկը կը թթուեցնէ և թթութիւնը կաթը կը պանրայնէ ու կ'աւրէ։ Աւասիկ պատճառ մ'աւելի շարք մը խարբեալութեանց։

Խմորիչք մանրադիտական գործարանաւորութիւններ են· կը շատնան, կ'ապրին ու կը մեռնին, խմորանց մէջ զանազան դէրեր կը կատարեն, ձեւով, մեծութեամբ, պղտիկութեամբ, արագութիւնքով, իրենց ապրելու միջոցավայրովը մէկ մէկէ կը տարբերին, խորիզներէ ոմանք խաղողը գինւոյ, ոմանք թութին օղիի և ոմանք կաթը մածունի կը փոխեն։ Խմորիչներու ազդեցութիւնը արգիլելու ու չեղոքացնելու համար միքրոպասաններու դիմած են մարդիկ։

Գործածուած նիւթերն են՝

Կալի և նատրի բնածխատ կամ երկ բնածխատ (Carbonate կամ bi-carbonate de soude կամ de potasse) կը գործածուի կաթի մէջ գոյացած կաթնաթթուն չեղոքացնելու համար, թէեւ խմորումը չի կրնար արգիլել, բայց գոնէ կը նեռէ կամ նվազեցնէ՝ իւր կաթը չի պանրացած յաճախորդին հացնել։ գիտուններէն ոմանք իւրաքանչիւր 2-3 լիթրի մէկ կռամ, ոմանք ալ իւրաքանչիւր լիթրի 2 կռամ կ'արտօնեն, որովհետեւ այս չափերու մէջ չի վնասեր մարդոց, բայց քանի զգէրը կը տարնան՝ այնքան կաթնավաճառք քանակութիւնը կը յաւելուն, որով հեղուկը աճառային անախորժ համ մը կ'առնէ· կաթ չէ այլ եւս՝ այլ լուծման դեղ։

Կաթնավաճառներու գաղափարայինը միքրոպասաններու գործածութիւնն է, որք խմորիչներու ազդեցութիւնը կը դադրեցնեն և կաթի պահուելու ժամանակը կերկարեն, մինչեւ ցարդ գործածած միքրոպասաններն են կաթին մէջ (acide salicylique) ոսկեբորական թթուուտ (ac. borique, borate de soude). ամենէն նոյնք ճաշակը, թէեւ չի նշմարեր, սակայն ամենէն առողջ ստամոքսը կը դդայ· այս խնդրոյն վրայ խորհրդակցեցէք ձեր տան բժշկին կամ բարեկամ բժիշկնուդ հետ։ Գրածներս բժշկութեան վկայութեամբ կը հաստատեմ։

Կաթը եռացնելու օգտակարութիւնը գիտէք, բայց ըսէք ինձ, սիրելի ընթերցող, ձեր առաւօտեան կաթը եռացած է արդեօք· այո՛, մ'ըսէք· եթէ ձեր տան մէջ կը խմէք՝ եռացած չէ, եթէ կաթնատանց մէջ կը մխէք դարձեալ եռացած չէ։ Կը հաւատամ թէ երբեմն ձեր տան մէջ դիպուածաւ եփած կաթ խմած ըլլաք, բայց չատ անգամ հոմ· ըսէք ինձ ո՞վ է այդ պաշտօնի տէրը, ո՞ր ապաքէն սպասաւոր մը կամ սպասուհի մը, գիտութեան կարեւորութիւն չի տուող այր մը կամ կին մը։

Կաթնատանց մէջ բնաւ խմած չէք եռացած կաթ, ո՞վ է կաթնավաճառը, ապտա, չահանգիր և ոգեւ մարդ մը· կը յուսաք թէ այդքան կծծի ու ագահ մարդիկ չե՞ն մտածեր թէ կաթն եռալով կը պակսի, ածուրն կ'սպառի։

Եթէ կ'ուզես ինքզինքդ պաշտպանել հիւանդութեանց դէմ, կաթնավաճառի խանութին մէջ բնաւ կաթ մը խմեր։ Դրամիտ չի խնայելով զուսկաթ խմէ կամ բնաւ։ Վստահայիր թէ կաթը եռացած է ու այնպէս խմէ։ Ուզդամիտ կաթնավաճառէ միայն գնէ կաթդ։ Կատարէ պատուէրներս և վստահ եղիր թէ կենսագրդ սպառնացող վտանգներու մեծագործին յաղթած ես։

Նայէ որ միեւնոյն հիւանդութիւնը ջուրի ճամբով չի գար։ Ես պատասխանատու չեմ բլլար այլ գուն՝ գէշ ջուր խմած ըլլալուդ համար։

Գ. Գ. ՄԵՆՔՈՒՏԻՐԵԱՆ

Թօք-Ֆաբռ.

ՀՐԱՀԱՆԳ

ՔՆՆՈՒԹԵԱՆ ԸՆՏՐԵԼԵԱՑ ՈՒՍՈՒՑՉՈՒԹԵԱՆ ՑԱԶԳԱՑԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆՍ

(Շարունակութիւն տարբեր թուոց մէջ)

Բ. ԲԵՐԱՆՆԱՑԻ ԵՒ ԴՊՐՈՅԹԱՆԱՆ ՓՈՐՁԵՐ

1· Գրաբարի քերականութեան ու հայ լեզուի պատմութեան վրայ հարցմունք· 2· Գրագիտական կանոնաց վրայ հարցմունք։ 3· Գրաբար հատուածի մը թարգմանութիւնը։ 4· Դաս մը գիտական, պատմական կամ աշխարհագրական նիւթի վրայ, վիճակով որոշուած։

Ժ· Դպրութեանց մասնագէտ-դասատուի կամ Օգնականի վկայական քննութիւնք կը պարունակեն հետեւեալ փորձերը։

Ա. ԴՊՐՈՅԹԻՒՆ ՓՈՐՁԵՐ

1· Գրագիտական արուեստի վերաբերեալ նիւթի վրայ շարադրութիւն մը։ 2· Շարադրութիւն մը պատմական ժամանակիշրջի մը վրայ (Աշխարհագրական ու քաղաքակրթական պայմանաց վրայ տեսութեամբ։) 3· Շարադրութիւն մը բարոյական կամ դաստիարակութեան գիտութեան խնդրոյ մը վրայ։ 4· Եւրոպական լեզուէ ոտանաւոր հատուածի մը թարգմանութիւնը ի գրաբար՝ հայ չափով։

Բ. ԲԵՐԱՆՆԱՑԻ ԵՒ ԴՊՐԱՒՈՐ ՓՈՐՁԵՐ

1· Հայ հին մատենագրութեան հեղինակներէն միոյն վրայ իսկոյն պատմաւորէն ու քննադատաւորէն և մեկնել էջ մը ընտրուած նորա մէկ գործէն։ 2· Ընդհանուր հարցմունք հայ, դասական յունարէնի և արեւմտեան ազգաց մատենագրութեանց վրայ։ 3· Բերանացի սրբագրութիւն աշակերտական շարադրութեան մը (գրական, պատմական կամ աշխարհագրական, վիճակով որոշուած)։

ԺԱ· Դպրութեանց մասնագէտ-դասատուի կամ Օգնականի վկայական քննութիւնք կրնան միայն հայ դպրութեանց կամ միայն պատմութեան ու աշխարհագրութեան վրայ կեդրոնանալ· յանձամ վկայականը մասնական կը լինի՝ միայն հայ դպրութեանց կամ պատմութեան և աշխարհագրութեան ուսմանց վերաբերեալ, և մասնագիտական քննութիւնք՝ սահմանափակուելով՝ կ'տանան աւելի խստապահանջ հանգամանք։

ԺԲ· Ուսողական և բնական գիտութեանց Օգնական-Մասնագէտ Ուսուցչի վկայականի քննութիւնք կը պարունակեն հետեւեալ փորձերը։

Ա. ԴՊՐԱՒՈՐ ՓՈՐՁԵՐ

1· Գրահաչուոյ և երկրաչափութեանց մէկ մէկ խնդիր լուծել պատճառաբանութեամբ, ուսումնական բառից համապատասխան Գարիերէն կամ Անգլերէն բառերն գնելով առընթեր։ 2· Գրաւոր կերպով պարզել բնագիտութեան կամ բնաբանութեան վերաբերեալ խնդիր մը, նոյնպէս խնդիր մը բնական պատմութեան վերաբերեալ։ 3· Բարոյական կամ դաստիարակութեան խնդրոյ մը վրայ շարադրութիւն։

Բ. ԲԵՐԱՆՆԱՑԻ ԵՒ ԴՊՐԱՒՈՐ ՓՈՐՁԵՐ

1· Հարցմունք տեսական և գործնական թուաբանութեան, գրահաչուոյ և երկրաչափութեան, բնագիտական և բնապատմական գիտութեանց վրայ։ 2· դաս մը Ուսողական կամ բնական գիտութեանց վերաբերեալ նիւթի վրայ (վիճակով որոշուած)։

ԺԳ· Ուսողական և բնական գիտութեանց մասնագէտ դասատուի վկայականի քննութիւնք կը պարունակեն ԺԲ. յօդուածի պարունակած փորձերը, այսուպարբերութեամբ որ փորձերը ուսողական գիտութեանց մասին պիտի տարածուին նաեւ եղանկիւնաչափութեան, գծագրական երկրաչափութեան, մեխանիտութեան և տիեզերագրութեան վրայ, և բնական գիտութեանց մասին պիտի գրկեն նաեւ առանձին մարդկային բնաբանութիւն և առողջապահութիւն, նաեւ գործնական մասին մէջ՝ բնագիտական ու բնաբանական փորձեր։

ԺԴ· Գիտութեանց ուսուցման մասնագիտական վկայականք ալ կրնան բաժնուիլ միայն ուսողական ու միայն բնական գիտութեանց վկայականներու։

ԺԵ· Բարոյական գիտութեանց մասնագէտ դասատուութեան ընտրելի նիրկայացողն պարտի վկայական մ'ունենալ արդէն Դաստիարակ-Ուսուցչի կամ դպրութեանց կամ գիտութեանց Մասնագէտ-Դասատուի, (գլխաւոր կամ օգնական) և կ'ընդունուի միայն Մասնագէտ-Դասատուի վկայականի քննութեան։

Այդ վկայական քննութիւնք կը պարունակեն հետեւեալ փորձերն։

Ա. ԴՊՐԱՒՈՐ ՓՈՐՁԵՐ

1· Շարադրութիւն մը տեսական և գործնական բարոյագիտութեան վերաբերեալ նիւթի վրայ· 2· Շարադրութիւն մը հոգեբանական կամ մանկավարժական խնդիր մը պարունակող։

Բ· ԲԵՐԱՆՆԱՑԻ ԵՒ ԴՊՐԱՒՈՐԱԿԱՆ ՓՈՐՁԵՐ

1· Հարցմունք քաղաքական տնտեսութեան վրայ· 2· Հարցմունք իմաստասիրութեան պատմութեան վրայ։ 3· Բերանացի դաս մը տրամաբանական խնդրոյ մը վրայ։

ԺԶ· Օսմանեան լեզուի Օգնական Մասնագէտ-Դասատուի քննութիւնք կը պարունակեն հետեւեալ փորձերը։

(Շարունակելի)

ԱՐՀԵՍՏԱՒՈՐԸ

ՆՈՐԱՎԷՊ

Ա.

Ամէն օր, Մանուկ՝ մօրը ու նշանածին հետ կերթար պզտիկ Մօսայի ծայրը, ճիւղերու անուշ գրկնդհառնումով մը, իրեն համար կարծես պատրաստուած փոքրիկ գահաւորակին վրայ բազմելու և ժամերով, հոն, իր յոգնած, ճմլուած մարմինը կազդուրելու, ծծկով քաղցրիկ քամին, լայն ծոցին վրայէն մինչեւ իրեն բարձրացող ադի հովը, չնչելով մաքուր օդին մէջ ծածանող չոր, անապակ գեփիւռին բուրմունները որք իրեն կենդանութեան սերմերը կը բերին։

Մանուկ կը պատցնէր իր մարած աչքերը զուարթ տղայոց վազվզտուքներուն վրայ, կը հետեւէր անոնց կայտառուն խաղերուն, անոնց առողջ ձայնին, առողջ շարժումներուն· կը ցանկար իր տղայութեան օրերուն, ուր ինք ալ ադոնց պէս անհոգ գիտէր ցատկել, վազվզել, խաղալ ու կանչուռտել։ Մանուկ սակայն շատ կը մտնար այս տղաքները, անոնց երգերը, գոչիւնները մինչեւ իր ականջը չէին հասներ, այդ զուարթուն շարժումները կաներեւութանային, ա՛լ չէր ծծեր գեփիւռին նազանքը, ա՛լ չէր իրեն համար անուշ կազդուրիչ հովը, երբ նշմարեր հեռուէն անցնող նաւու մը մուխը, երբ պատկմամբ իր աչքերը խյնային չոգենաւի մը վրայ կամ իր ականջը շշափէր անիւներուն թաւալուն ձայնը, ջուրերուն ճեղքուիլը, ալիքներուն ճերմկնալը, փրփուրներուն եռալը։ Մանուկ այն ժամանակ կամփոփուէր ինք իր մէջ, կը սեւեռէր ամբողջ ուշադրութիւնը այդ նաւուն, անոնոր կապուտին վրայէն մեղմիկ յառաջացող երկաթին, փայտին, շղթային։ Կը բիւրեղանային աչքերը գիտելով նաւուն իրանը։ Ժամերով խորասուզուած, կը կարծէր տեսնել տակաւին ծխներոյզը, կայմերը, առնիւները, շառաչիւնը, երբ նաւը տակաւ առ տակաւ անհրեւութացած՝ հազիւ թէ թողած էր ետեւէն շղարշէ երկայն երկայն լարեր, օրը հեռգհեռ կերկնային, կանոպանային և ծխուն պեակներուն մէջ կը կորսուէին։ Մանուկ, ընկղմած, իր սեւեռուն մտածումներուն մէջ, հետապնդ աչօք հետեւելով բարացած ակօսներուն, հեռուն՝ ամպերուն հետ խառնուած՝ մուխին անտման խաղերուն, Մանուկ ինչի՞ը կը յղանար, ինչեր կերազէր, ինչեր կը տեսնէր։

Բ.

Մանուկ Սահակեան բարեկեցիկ ծնողքի մը մէկ հատիկը, իր տղայ տարիքին մէջ գիշերթիկ վարժարան մը մտած էր։ Շուտով՝ իր աշխատութեան խանդովը և ուսմանց մէջ ցոյց տուած ընդունակութիւնովը, վարժարանին ընդհանուր ուշադրութիւնը իր վրայ դարձուցած էին։

Լեզուներէ աւելի կը սիրէր գրական գիտութիւնները։ Մաթեմատիկայէն և բնական գիտութենէն այնքան ախորժ կդդար, այդ չոր գիտութիւնները այնքան սիրով կուսումնասիրէր, որքան գրականութիւնը պաշտող ուսանող մը չը պիտի մնար այնքան բանաստեղծներու քերթուածոց և վիպագիրներու հրաշակերտներուն վրայ։ Ժամերով Մանուկ կը թաղուէր թուաշաններու և փորձիներու կոյտերուն մէջ։ Փնտուրէ գնդակներու պէս կը շարժէր այդ թանձր նշանակները և ատոնց կիրառութիւնովը, իրեն ուզած եղանակաւը ու ձեւովը, կարտարդէր երբեմն նորնոր նշանակներ և ֆորմուլներ։ Այդ տղուն ապագան ամենուն համար փայլուն կերեւէր, բայց այդ ակնկալութիւնը որքա՜ն պիտի արգարանար։

Թանի տարիքը կառնուր, այնքան իր ապագային վրայ կը մտածէր։ Իր ցանկութիւնն էր երթալ Լոնտոն մեքենագիտական վարժարանի մը մէջ աւարտել իր ուսմանց շրջանը։ Սակայն հայրը ուրիշ փափաք ունէր։ կուզէր տղան իր քովը առնուլ· վարժեցնել վաճառականութեան և օր մը ալ զայն իր փոխարէնը կարգել։ Մանուկ առանց բացարձակապէս մերժելու, բուռթեամբ միայն կը համակերպէր իր հօրը հրամաններուն, սպասելով որ գպրոցին շրջանը աւարտէ և գնանայ թէ ինչպէս պիտի տնօրինուի իր ճակատագիրը։

Վարժարանի մէջ սակայն Մանուկ իր ընկերներուն հետ ամիսը չէր փակցներ ապագային խնդիրը քննելու, խորհրդածութիւններ ընելու երիտասարդներուն ընդհանուր ընթացքին և բոլորը հոգւովը դէմ կելլէր գրագիր պատրաստող դասին դէմ։

Մանուկի լեզուն այնքան համոզիչ, թափանցող և այնպիսի փորձառութեան բովէ մը անցած կերեւէր որ իր ընկերներուն վրայ խորին տպաւորութիւն մը կը գործէր միտ։

Ինչո՞ւ, կը զոչէր, տարիներով աշխատիլ, մեր միտքերը զարգացնել, և ապա երթալ ամբողջ օրը վաճառականին հաստ տետրակին վրայ ծռած, կորաքամակ մէկ էջէն միւսը անցընել տարօրէն հրամանները· ապրիլ մինչեւ վերջը միւնոյն շրջանակին մէջ, զոհել երիտասարդի օրերուն էն արդիւնաբեր եղանակը, վաճառականի քմահաճ փափաքներուն եւ անոր շահուն արդիւնաբերութեան համար, փոխարէն ստանալով միայն այնպիսի վարձատրութիւն մը որ իր անկարողութեան տարիներու մէջ, զինքը պիտի մատնէ յեսին թշուառութեան, եւ իր անձին կարեւանը։ Ինչու ուրեմն մարդ իր ձեռքովը չը պատրաստէ իր ապագան եւ իր գործին ու աշխատութեան տէրն ինք չըլլայ։ Մանուկ այսոնք ըսած մինչեւ կդդար զօրութիւն մը իր մէջ ամէն արգելք ոտնակոխ ընելու, ու աշխատութեան պտուղը ինք ձեռքը բաղելու։

Մանուկի հաղիւ թէ դպրոցին շրջանը աւարտած էր, երբ հայրը յանկարծակի կը մեռնէր։

Գ.

Ծակտին, դէմքին գծերուն մէջ ածուխի փոշին հաստ հաստ նստած, ձեռքերը սեւի մրուրին մէջ թաթխուած, ուսէն վար կախած գործաւորի կապոյտ լաչակը, աչքերուն մէջ կրակին բոցը վառած, Մանուկ գործարանին մէջ, հիմայ մեծցած, յաղթ ու զօրեղ քայլերով կը չրջէր։ Մարմնական յոգնութիւնը կանհետանար հոգեկան գոհունակութեանը առջեւ որ կը փայլէր վճիռ ու յստակ՝ իր հրակեզ ակնարկներուն մէջ։ Երեք տարիէ ի վեր նաւաշինական գործարանին մէջ, Մանուկ ինչպէս իր ուսումնական ժամանակին, հակայաքայլ կը յառաջդիմէր հոս։ Կրակին, կապարին հետ կը խաղար։ Ահագնաշարժ մեքենայներուն առջեւ կեցած, անոնց չարժման օրէնքները կուսումնասիրէր տեսականապէս թէ գործնականապէս։ Երկաթին, շղթային բարեկամը եղած, ասոնց յատկութեանց արժէքը կը կշռէր, կը խորասուզէր և ամենէն գաղտնի, ծանօթ ու անծանօթ յարաբերութիւնները կը հաստատէր։ Մուրճին և սայլին միջեւ արձակուած կայծիկներն իսկ իրեն համար թափանցիկ նշանակութիւն մը ունէին։ Ներդաշնակութիւնը այնքան կատարեալ, այնքան չափպիտական էր որ Մանուկ գիտելով կը կարծէր ունկնդրել հրաժշտական նուագահանդէսի մը, Վակնէրեան դեմիրուն սլացիկ խագերուն, Շօբէնի քառամբակ դաշնականուագի մը։ Իր զգացած հաճոյքը, հոս, այդ դարձդարձիկ մեքենայներու մէջ անբասատրելի մոլութեան պէս բան մը եղած էր իրեն համար։ Ագցաններու, նշդրակներու, երկաթակարներու, հակայ մուրճերու ահագին գամերու հետ կը խաղար անիւներուն դարձուածովը, ճախարակներուն շրջանը կը չափէր· իւրազած փոկերու ոլորվ չփումը կընէր հսկողութեան առարկայ։ Ջրաքաշական հաւասարութեան մեքենագիտական օրէնքներուն ներքին և կնճռոտ կիրառութեանց ուշադիր հսկող, գործնականին մէջ կարողութեան այնպիսի անհերքելի ապացոյցներ տուած էր, որ Մանուկ երեք տարուան կարճ ժամանակին մէջ գիտէր, սորված էր այնքան որ ոչ ոք այդ գործարանին մէջ իրեն կրնար հաւասարիլ իր ձիրքին ճշդահաւասար քաջառողջութեամբը և աչքին ու մտքին զօրաւոր դարգացմամբը· այս յառաջդիմութիւնը կը պարտէր ոչ թէ վասն զի Մանուկ միայն աշխատասէր, օրամիտ էր, այլ անոր համար գլխաւորաբար զի կը սիրէր այդ արհեստը, անոր կը փարէր հոգւոյն բոլոր զօրութեամբը· ապագային հոգը չէր միայն որ այդ սէրը իր մէջ արծարծած էր, այլ աւելի բարձրը բան մը, խեղճի մը պահանջը որ Մանուկի պէս զգացիկ հոգւի համար հաստատատ հիմար ձգած էր իր յառաջդիմասէրի սրտին մէջ։ Երբէք չը բաւականանալով, օրէ օր կիյնար նաւաշինութեան բազմապահանջ և բազմապատիկ ճիւղերուն ետեւէն, կը նշմարեր ելեկտրականութեան կարեւորութիւնը ծովային գործիքներու կիրառութեանց մէջ։ Քանիցս իր գաղափարները յայտնած էր գործարանատիրոջը, Անգղիացի մը, որ լիովին կը գնահատեր Մանուկի յանդգուն յղացումները, որոց գործադրութեանը համար սակայն գործարանը նեղ կուգար։ Կը վաղեր օր մը Անգղիա երթալու խղճովը, նշանաւոր նաւաշինարան մը մտնելու և հոն կատարելագործելու գիտութեան նորագոյն պահանջմանց համեմատ, իր ընդդրկած լայնաւալ ապաքէղը։ Յայտնած էր գաղափարը իր տիրոջը, որ չատ ապագացի կը գտնէր և նոյն իսկ խստումներ ըրաւ օգնելու այն օրը երբ Մանուկ պատրաստ ըլլար Անգղիա մեկնելու։

Այն երեկոյին յորում իր մօրը կը յայտնէր իր որոշումը և մանաւանդ տիրոջը իրեն խոստացած օժանդակութիւնը, մայրն ալ փոխարէն կը յայտնէր թէ անոր համար սիրուն, կրթեալ ազնիւ ընտանիքէ մը սերած, Մանուկի արժանի հարսնցու մը գըտած էր, զոր պէտք չէր մերժել և մեկնելէն առաջ նշանուիլ հետը։ Մանուկ, թէպէտ մօրը բերնէն յանախ կիմանար զինքը ամուսնացնելու համար ունեցած փափաքը, սակայն երբէք չէր խորհեր այդ խնդրին վրայ, ամեն բան մօրը ձեռքը յանձնելով փնտռելու, ընտրելու, և վերջնական որոշումը իրեն յայտնելու։

Դ

Նշանուելէն տարի մը վերջը Մանուկ պիտի մեկնէր Գերմանիա և քանի մը տարի Անգղիա մնալէն վերջը կրկին իր երկիրը պիտի դառնար։ Այս էր գոնէ իր կարգադրութիւնը։ Այս եղանակաւ Մանուկ քիչ քիչ իր փափաքներուն իրագործումը կը տեսնէր։ Ի՞նչ կը զգայէր, ուրմեն, այդ երիտասարդը լիովին գոհացնելու և զայն տանելու այն բարձրութեան ուր արժանապէս պէտք էր հասնիլ։ Ճակատագրին նուիրագործումը։ Սակայն Մանուկ չէր անոնցմէ որ ճակատագրային հաւատք մ'ունին իրենց ամեն յաջողութեանց և դժբաղդութեանց հաւար։ Ինք կը հաւատար միայն աշխատութեան, զի անոր կը պարտէր իր ամեն յաջողութիւնն և յառաջդիմութիւնը։ Եւ այդ հաւատքով ալ աւելի ընդվզեցաւ աշխատութեան մէջ, երբ մտադրեց թէ իր արդեանց պտուղը պիտի բաղէր օր մը Անգլիոյ մէջ։ Մարդուն բնութիւնը, ֆիզիքական կազմուածքը ոչինչ չը պիտի ներէր այն յոգնութեան որուն դատապարտեց ինքզինքը Մանուկ։ Այն տեսակ մը խանդավառութիւնը որով լեցուած էր, իրեն աւելի ուժ մը կուտայէր նեռուելու անդթօրէն երկաթին և կապարին վրայ, ջղաձգօրէն սալին վրայ կրթեցած կը ծեծէր գանոնք, առանց ուշադիր լինելու թէ միւնոյն ժամանակը կը ծծէր կապարին, անագին փչուրները։ օրք, իր շնչին հետ խառնուած քիչ քիչ կաւելին, կը կործանէին առոյգ երիտասարդին երկաթէ առողջութիւնը։ Մանուկ հիմայ չատ կը յոգնէր, երկու հատուածին միւսեւ, հանգիստ մ'առնուլ կատպուէր, կը նեղանայ քնքզինքին դէմ և չատ անգամ առանց կարեւորութիւն տալ ուշելու իր մարմնական յոգնութեանց, գլխապինդ յառաջ վազել կը ջանար իր գործը։ Բայց պզտիկ թաւուկներ յաջորդեցին· տկարութիւնը սաստկանալ կսկսէր և օր մ'ալ ստիպուեցաւ բժիշկին դիմել։ Սա անմիջապէս արգիլեց գործարան երթալ և օդափոխութեան մը անհրաժեշտ պէտքը զգացնել տուաւ։

Ի՞նչ սրտակիզիկ ծանր հարուած մ'էր Մանուկի համար երբ բժշկին հրամանները գործադրելու համար Մօտա փոխադրուեցաւ։ Գործարանէն բաժնուած օրը կորսնցուց գրեթէ իր կեանքին կէսը։ յուսահատ և յուսաբեկ Մանուկը, ինչպէս նաեւ նշանածը որու ներկայութիւնը թերեւս փրկարար ըլլար, եկան, և մօրը հետ հաստատուեցան սիրուն տուն մը, ուսկից կրնային դիւրաւ երթալ պզտիկ Մօտա ուր Մանուկ իր յոգնած ու ծիւրած մարմինը կը կազդուրէր։

Քանի՞ ամիս մնացին Մօտա։ Ի՞նչ օգուտ տեսաւ անկէ Մանուկ։ Ոչինչ։ Ոչ իր նշանածին փութկոտ խնամքները, մօրը թախանձանքները, և ոչ ալ օդ և տեսարանը ազդեցութիւն կունենային Մանուկի յուսակորոյս սրտին համար։ Կզգար թէ անդուժելի հիւանդութիւն մը գինքը գրաւած էր։ Օրէ օր կիյնար, կը թուլէր, մը տածումները, երջանկութեան վերջին պարանին խզումը իրեն այնքան դառնագին կազդէին որ յուսահատաբար իր վիճակը կը դառնացնէին և կորուստը կը փութացնէին։ Ամեն օր կերթար Մօտայի ծայրը, չեր յագնար գիտելով ծովը, և երբ չոգենաւը աչքին դիպէր չեր գոհանար զայն իր հիւանդ աչքերովը անթիթի քընելէ մինչեւ որ ալ պարտասած, ջլատուած իր մարը թեւերուն մէջ անսուաղ կիյնար ամեն անգամուն երբ չոգի մը անցներ իր մարմէն, հոգիէն բան մը կը յափշտակէր, կը տանէր և օր մ'ալ իր մարը ու նշանածին թեւերուն կրթնած, աչքերը հեռուները յառած, հորիզոնները պլպտելով իր վերջին շունչը կապոյտ ջուրերուն կը յանձնէր, տանելով հետը արհեստաւորի մը իսէալը, գիտունի մը յոյսումները։

Մ. Կ. ՇԱՀԷՆԱԶԱՐ

ԼԱՆՕԼԻՆ

ԳՐԻՄ ՏԸ ԹՈՒԱԼԷԹ

ԼԱՆՕԼԻՆ

ԼԱՒԱԳՈՅՆ գարման ընդդէմ այրուածոց կեղեքուածներու։

ԳԵՐԱԶԱՆՑ մարթի պահպանման համար, մանաւանդ մանուկներու մասին, և գոյնի պահպանման։

ԼԱՒԱԳՈՅՆ գարման ընդդէմ մարթի հիւանդութեանց և ընդդէմ արիներութեանց։

Կը վաճառուի ամեն դեղագործներու եւ գեղջրեցիս ու անուշահոտութեանց վաճառոցներու մէջ։

Գործակալ եւ ներկայացուցիչ ի Կ. Պոլիս Մ. Ս. ՖՐԼՕՅԼԻԹ

Կալաթա, Մերթէպանի փողոց, Գրնահեան-խան։ 398

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Մ. ՔԷՀԵԱԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել թէ երկար ատեն Կ. Պոլսոյ մէջ Ագերագիրներ խմբագրելէ եւ ի կեսարիա դատական շատ մը պաշտօններ վարելէ յետոյ, այս անգամ Պահնէ գաղու Թաշ-խան 56 թիւ սենեակը հաստատուած է։

Պատրաստ է ոչ միայն պաշտօնական ամէն տեսակ գրութիւններ օրինական ձեւով խմբագրել՝ այլ եւ դատաստանի կարօտ խնդիրները յանձնել ամենէն հաւատարիմ եւ ձեռնհաս եւ վկայագիր փաստաբաններու։

660 3—22

ԱԶԴ

Դպրոցական պաշտօնէից պէտք ունեցողները կը հրաւիրուին անձամբ կամ գրով դիմել առ Գորգ Պալաբ-Ռիւն, Ս. Դաւիթեանի որ կրնայ դրկել, Տնօրէն-դասատուներ, վարժապետներ, վարժուհիներ, դաստիարակներ, երաժիշտներ, կառավարիչներ, և այլն։

Գործակալութեան հասցէն է, Կ. Պոլիս, Պահնէ-Գաղու, Գազակէր խան, թիւ 11։

ԾԱՆ. — Պէտք է կանխաւ իմացուցնել թէ ուզուած պաշտօնեայք ինչ ծիլերու համար են, ինչ ատենանի վկայագիր ունենալու են, եւ թէ մասնաւորապէս ինչքան ռոճակ յատկացուած է։ 656 4—20

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ, ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՇՈՒԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

Տեղի 4, Թիւրլու-Ճագրաս էշկինտի խան. Փար բաւնելար, Պատմոլ թիւ 4։ Ամեն օր ժամը 7 են 12, բայի ուրբ. եւ ոսմ օրերէ։

Սոյն գրասենեակի տնօրէնութիւն ընտրուած է այն ամեն կանխաւոյց միջոցներն եւ ձեռնհաս անձանց ուշադրութիւնն, որոց օժանդակութեամբ ԿԸ ԹԱՐԳՄԻ օտէ հայ յուն· գալ· ազգ· գերմ· ռուս· իտալ· սպան· եւրոպց· եւ պուլղ· լեզուօր պատակի, առեւտրական եւ այլ ամեն կարգի եւ տեսակի գրութիւններ, ինչպէս են· ազերագիր, լաֆնա, բրօթէսիօ, ծանուցագիր, մուրհակ, յօդուած եւլն։

ԿԸ ԹԱՐԳՄԵՆԷ յիշեալ լեզուօք խմբագրեալ ամեն կարգի եւ տեսակի գրութիւններ, որ լեզուի որ կը պահանջուի։

ԿԸ ԿԱՐԴԱՑԷ շփոթ եւ կնճռոտից հաշիւներ· գաղտարկալուծեանդրութեան կը վերածէ անկարգ տուփարներ· այցելու պաշտօնեի հանգամանօք կ'ստանձնէ գրաբանեանաց հաշուական գործեր։

Դպրոցական պաշտօնութիւն, ճշդապահութիւն, ուղղամտութիւն երաշխաւորեալ։ 27 50—60

ԹՈՄԱՍ ԶՈՒԼՈՒՆ ՇՈՒՆԵԱՆԱՑԻՆ ԸՆԿ.

Եկաք չոգենաւը, նաւապետ Մուր, ընդհանուր վաճառքով Հրէն հոս հասաւ։

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՄՕՏԻՆԴ ԶԳ Ն ՇՇԱՐԱՆ

Կ Պոլիս, 15 սեպտ. 1892

Պարոնայք Զգոյ և Ռուսն,

Յորմէ հետէ սկսած եմ գործածել ձեր Զգոյ Ոշարակը, մեր լաւ ազդեցութիւնները ունեցայ ստամոքսի խանգարման և անարիւնութեան հիւանդութեանց քանի մը դեպքերու մէջ։

Իմ կարծիքս է թէ այս հաճոյ և յաջող պատրաստութիւնը միշտ դասակարգուելու է ամենայն ձեռնհաս հուշեն և նոր լանձնարարելի զայն։

ՏՐ. Ա. ԱՆՏՐԻԱՏԻՍ

Նախ ին բժիշկ Օսմանեան բանակի

Մ. Գ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

ՆՈՐ

ԲԱՌԱՐԱՆ

ԵՐԵՔԼԵՁՈՒԵԱՆ

ԱՆԳԼԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ

ԵՒ

ՀԱՅԱՏԱՌ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

ՀԱՒԱՔԱԾՔ

Գ. ԳԱՅԷԳԳԱՆԱՆ

Այն գործ, որ 1 ը բաղկանայ 1070 ութանալ էջերէ, կը պարունակէ Անգլերէնին արդի գործածական բոլոր բառերն ու ոճերը հանդերձ արտասանութեամբ։ Բառարանին կցուած է նաեւ Անգլերէնի մէջ յանախ գործածուող հատուածաբերութեանց եւ յատուկ անուանց ցուցակներ։

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ն· Ֆ· ԱՐԱՄԵԱՆ

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց մոտ, եւ Բերա վաճառ գրատուն։ Կեդրոնատեղին է Յ. Ցիսրիեան խան Ս. Աստուածածնայ։ 668

Գին 50 Ղրշ.

MACNAMARA (ԲՕՐԹԼԱՆԴ ԿՐԱՂԻՒ)

Կը խնդրուի ծարարապետներէն եւ շինութեանց մեռնարկուներէն որ զգոյշ գտնուին Հոլիր եւ ընկ· մարքային բազմաթիւ խարդախ նմանութիւններուն դէմ եւ հոգին ատուցնել թէ տակառներն ուսկից եկած են։ Ստորին տեսակ կարգիտներ [ֆիմնոզ] կը բերեն, վրան Հօլլիր պիտակ մը կը փակցուցեն եւ 'իրը ճշմարիտ' կը վաճառեն զայն։

Ներքեւայացուցիչ

Ժ· Ֆ· ՄԱՔՆԱՄԱ

ԻԼԱՆ ՊԱՊՊ ՍԷՐԱՍԲԷՐԻ

Իքինմի օրտուի հիւմաեուունտա պուլուման ասաքիրի չահանէնին մէկգրի միւնագասասա օլուպ էվվէլճէ իլան օլուման էրզաքցնտան սիպիր եաղընը 400, չէքիրին 155, էրզըն 60, թուզուն 35, փասուլեանը 52, բաթաթէսին 30, բուղդենը զէյթին 197, նոհուտուն 54, գուրբաբիւլիւմիւն 80, սոզանը 30, սապունուն 137, զաղը 40 սամանը 10, քէօմիւրիւն 20, փարատա թալիպլէրի էօհտէսինտէ օլտուղունտան թալիպ օլանլարը մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիէ տաիրէսինէ կէմէլէրի իլան օլունուր։

Նօ• 1 3—3

Կէլիպօլու մէկգինտէ պուլման ասաքիրի չահանէ իշուն մահալլինճէ մէկգրի միւնագասաա գազ օլունան էրզաքցան նանը ազիզին 32, կիւշիւնիւն 160, էրզըն 48, չէքերին 95, փասուլեանը 33 փարատա, սոզանը 12 փարա 30, սամանը, 3 փարա 20, թուզուն 18 փարա 10 սանթիմէ, բուղդենը զէյթին 173 իւզիւմիւն 37 սապունուն 108 չաեերին 3 փարա 10 սանթիմէ, քէօ իւրիւն 9 10 սանթիմէ, տէօնիւմիւշ հընթանընը 38, բաթաթէսին 24 զաղըն 21 փարատա, հաթապըն պէհէր չէքիսի 15 ղրշա մահալլի թալիպլէրի էօհտէսինտէ օլտուղունտան մէգգիւր ֆիւհարլարտան թէնզիլաթ իճրասը իլէ իթթասընա թալիպ օլանլարը մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը տաիրէսինէ կէմէլէրի իլան օլունուր։ Նօ• 2 3—3

Շգօթրա Փըրգասընտա պուլման ձիւնուսը ձէնապը միւլիքանէնին պիր սէնիլիք մուսանէթը իշուն միւսաեասը մէկգրի միւնագասաա գանտ լան սագիզին իթթասընա թալիպ օլանլարը մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը տաիրէսինէ կէմէլէրի իլան օլունուր։ Նօ• 3 3—3

ԴԻՆ ՉԻՆԳԻՆԷ

Տէքթէր Ալէքի չէրճիին հիւանգուեան, այ գէնճ՝ որ ամենատ բարգաւաճութիւն մի է զանգանգինց, է գանանգամ և ապրատ կազգուրիչ ամին տեսակ ֆիզիքական խանգարմանց, որ յառաջ կուգան մաքսասուա վայրերու ջերմտա կլիմայէ վատ ու տպասնեալ օգերէն, որուն օգտակարութիւնն և տպաբնեալ ասպէս յաստիւանիւն եղաք խատարեալ է նորա անհամար արդիւնքը տարգ գիտութիւնքն։ Այս ֆիզիքական խանգարտաՇերյատաս կուգան օգին մէջ լողացող թունաւոր անՇէյմարելի նիւթերը միջոցաս, որք թոքերն անցնելով, կը մտնեն արիան մէջ, կը խանգարեն լիարդն և յատաՇ կը բերեն տեսակ տեսակ ջերմեր և ուռգեր, և տրեսե թունաւորուն։ որոց սա անուանենք նարսատ է. ջերմ և տարուսա, թաքան ջեր պարբերական ջերմ, ընդհատակ ջերմ մրգձայի տենդ և հրատապ տենդեր։

Ծուռնաւորեալ օգերէ պատճառեալ հիւանգութիւնք կը պատահին այն տեղերը ուր մթնոլորտն տպականեալ և թունաւորեալ է ճահճեներէ կամ մաքսասուաբուրեալ վայրերէ մանաՀատ նիւթով, կամ բաց ադբանոցներէ և ակամներու ծակտիներէն ելան թունաւոր կազերով, զորս մարդին կը ծծեն ընչաւութեամբ։

Այրի ջերմի ու տենդեր գեզը կը ջնջէ այսունաւոր նիւթոց կա։ Հոգերու ազդեցութիւնդ գուրս կը գանէ զայն մարմնոյն մէջէն, որոյ գործութիւնն սուսգրպէս անիտանգ և անվնաս է և օգուտ տարգ, միայն թէ արուած հրահանգի համեմատ գործածուի։ Կը ծախուի Մինասեան և Դ. Գաբրիէլեան վաճառատան մէջ ի Զալաթիա, Կ. Պոլսոյ։ 614

ՏՈՒԺՐԱՆ

ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՑ

Պատիւ ունի ազգարարել արգոյ հասարակութեան թէ՝ յետ այսորիկ յանձն կ'առնու ամեն լեզուաւ այլեալ տպագրական գործեր, մաքուր միանգամայն չափաւոր գներով, որպէս պահարանի վրայ հասցէներ, նամակագրութիւք, վաճառականական նամակներ, հարսանեաց հրաւիրագիրք, մահագրք և լն. և լն. մասնաւորաբար վարկենական այցաքարտք։ Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւնք կը կատարուին ամենայն ճշդութեամբ։

Փափաքողք պէտք է դիմեն առ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՑ ի Նորաբանկեան խան, Զալաթիա Կ. Պոլսոյ։

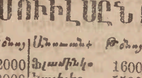

ԱՒԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՓԵՆԱՒՈՐ

ԻՐԻՆԵԼ• Ա•Ի•ԷԼԷՆ, Կ. Պոլսոյ և Օսմանայի դիւանի

ԹՈՒՄԱՍՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՆԳԻԼԷՆ

Անուանք	Թանգ	Անուանք	Թանգ	Անուանք	Թանգ
Բլյանս	2000	Գելամիկս	1600	Բայերմ	3200
Անէէլս	3000	Վալիկս	5500	Բանարդ	1700
Ռօյլս	5500	Գեկանս	2200	Բլաէս	1500
Աբիս	2300	Կօզս	1800	Բալս	1000
Աբիսոգս	2000	Կրօնս	2200	Բուլեգս	2500
Պասանս	3000	Հիրս	2000	Բիսալիս	4400
Պրօսիս	2200	Հիսալիս	3800	Բիսալգս	3200
Պասս	2000	Հինաաս	7000	Բալլս	3000
Պրիմալ	8800	Հուանգիլ	1200	Բամիս	3500
Գէլյս	2600	Ալյակս	5000	Բաշարիս	3500
Գալիբաս	2500	Հիանս	2300	Սալէրնս	4000
Գամէս	2100	Էէլյս	2000	Սանգիակս	8200
Գագս	2000	Քօրբինս	4200	Սարգս	2000
Գօմս	2700	Քօլնս	2200	Սիկիս	2000
Զէքակս	5000	Լէս	2000	Սարենաս	4300
Գլիս	2500	Լէքանթ	4500	Թ. Ուրիլրն	3000
Գալրաս	3400	Լիսիրնս	3000	Թաբրաս	1200
Տիգս	2500	Մարս	1500	Թարիսս	2800
Տանիս	2500	Մար նկս	4300	Թարբիսս	900
Տաբս	4800	Մարբելլս	6500	Ուրգիս	5000
Տրաբս	2100	Միս	2000	Վալերանս	5000
Իսպանամ	2600	Մուրիս	3100	Սեաս	3600
Իլաբրաս	3000	Նիս	2000	Ջեկարա	1000
Էէէքթրս	3200	Օրլանաս	3000	Տիգիանոս	200
Էրաթս	2600	Պեելս	5000	Քրմնս	300
Ֆալբան	800	Գէրանս	4500	Ջէրս	140
Ֆիսա	700	Գէրգս	2000	Քրանիս	120
Էմիրէզ Մամարդ					8000
Բիբժրքն Բամարդ					8000
Լէգիքն Մամարդ					8000

Իսկ չոգենաւը, նաւապետ Ուսդրն, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հալ Պոլսոյ և Օսմանայի համար։

Օսմանայեանքս համար ամեն տեղեկութիւն Կրնան տալ

Դիմել առ Ֆ. ՀԻԼՏ ԵՒ ՈՒՒՇՈ Գալաթիա

Թիւ 17-18 Թիւնիւք Միլլէր

604 Խան, Զալաթիա

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Ս. ՇԹԱՑՆ

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ՀԱՆԴԵՐՁՆԵՐՈՒ

Մարդոց, Տղայոց, Կանանց, Օրիորդաց և փոքրիկ աղջկանց համար

Քարաքէօյի հրապարակը, Թիւ 20, մեծ վաճառատուն Պորսա և Եէնի Ճամի փողոց, Թիւ 8, Թիւնէլլին մօտ։ Ուշնան եւ ձմրան եղանակներուն համար մեծագանակ հանդերձներ բերուած են ՄԱՐԴՈՑ, ՄԱՆՉԵՐՈՒ ԵՒ ՏՂԱՑՈՑ ՀԱՄԱՐ

Վերջին նոր ելուկի ձեւերուն այնքան ճաք և բազմազան մէկ ընտրութեամբ որ աքանչացում պիտի առթէ որպէս ընտիր ճաշակի, տեսակի և դիմացկունութեան նոյնչափ ալ հանդերձներու գնոց գերազանց ժամանակներն կոզսէ։

Կանանց, օրիորդաց և փոքր աղջկանց զգեստներու ՄԱՊՆԱՒՈՐ ՁԻԻԼԵՐ որք կը պարունակեն մեծագանակ մանթիներ, բանկոններ, բերբերիներ ժաքոնէր մետաքսեայ ատառով և առանց ատառի, սուգի զգեստներ, ուղեւորութեան մանթիներ, անդրանդիկներ, երկար և կարճ վիկթորիներ, թուշապատ և մուշտակաւոր ժաքէթներ. մուշտակաւոր ռոթոնտներ, ինչպէս նաեւ մեծ մթերք օրիորդներու, փոքր աղջիկներու և մանուկներու համար, ամենարտնտիր ճաշակով և գեղեցկութեամբ։

Գիները ղարմանալի էժդրով հասկանալի է։ 354

ՃՇՄԱՐԻՏ

ELIXIR TONIQUE ANTIGLAIREUX

ԵՒ ՀԱՄԱՅՆԱԳՈՅՆ ՊՈՒՅՍ, ՊԱՏՐԻՈՏԻՍՊԷՍ ԸՍՏ ԴԷՆԱՖԷՒՌԻ D. GUILLIÉ

Ի ՊԱՐԻԶ ՏՈՐԺԻՐ PAUL GAGE FILS, ԱՌՍԱՆԱԿԱՆ ԴԵՂԱՊԱՏՈՐԻ

Միայն տեղ ունի վերոյիշեալ հասցէին։ 9, rue de Grenelle — St-Germain, à Paris

Աշխարհս ամենայն գիտնականներու յատուկ կը բերեն իրենց յանձնարարութիւնները՝ ի գովասանս Էլիքսիրիս։ Ասոնք ոչ միայն ստանդարտ ամենատարածեալ ամենաարդիական ամենատարածեալ ամենաարդիական ամենատարածեալ ամենաարդիական